

Naša tednik

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

8. leto - številka 46

V Celovcu, dne 15. novembra 1956

Cena 1 šilling

Ure, zapestnice, uhane v zlatu
srebru itd. kupite samo pri
strokovnjaku

Gottfried Anrather

KLAGENFURT,
Paulitschgasse 9

Zamenjam in kupujem zlato in srebro tudi
strto, — popravila točna in solidna.

Darila za Miklavža, Božič si priskrbite sedaj

Mohorjeve knjige

Te dni že 105-tič gre knjižni dar Mohorjeve med narod. Le malo knjižnih založb poznamo, ki bi preko enega stoletja ostale zveste lastni tradiciji, kakor je to celovška Mohorjeva.

Če človek vzame letošnji knjižni dar v roke, se razveseli napredka, ki ga dar kaže. Prav gotovo je bil pred pol stoletjem knjižni dar bolj izviran, ker je tedaj Mohorjeva v Celovcu iz vsega slovenskega naroda pobirala skoraj bi rekli kulturno smetano in jo razpošiljala v nakladi skoraj stotisočih izvodih na slovenske domove. Ravno ta Mohorjeva in njeno delo je ves slovenski narod dvignilo na visoko kulturno raven, pripomoglo je, da je analfabetizem med Slovenci izginil že preje kot pri mnogih drugih narodih.

KOLENDAR Mohorjeve stoji brez dvoma na prvem mestu. Letošnji kalendar prinaša izpod peresa tajnika Družbe dva izredno važna in zanimiva članka in sicer življenjepis pokojnega prelata Podgorca in življenjsko delo pokojnega župnika Ražuna. O zadnjem bomo v našem listu še pisali podrobneje. O prelatu Podgorcu pa daje tajnikov članek tako obširno in stvarno sliko, da tudi človek, ki je desetletja ob Podgorcu rastle in z njim bil ponovno na raznih zborovanjih in posvetovanjih, kar strmi ob obširnostjo dela pokojnega prelata. Ta Podgorčeva delavnost je segala v njegovo deveto desetletje. Na vseh področjih vsakodnevnega življenja je bil prelat Podgorc doma in se je s svojim delom in svojim nasvetom uveljavil. Po vsem, kar razberemo v članku, smemo mirno reči, da smo ga podcenjevali in da so ga podcenjevali tudi njegovi predstojniki.

Brez dvoma spada v ta almanah tudi poročilo o delu na celovškem učiteljskišči, katero je napisal g. prof. dr. Val. Inzko. Iz vsega članka sledi, da je g. prof. dr. Inzko z dušo in telesom učitelj, ki hoče dati svojim učencem za praktično življenje kar največ pripravek na pot. Brez vseh pomislekov smemo ugotoviti, da ima celovško učiteljskišče le malo takih vzgojiteljev, kakor je g. prof. Inzko. Mogoče je ravno njegovo stvarno delo povod številnim napadom s strani raznih listov in raznih oseb, ki bi bile za isto poklicane, pa tega ne vršijo, ker jim pač politični veter tako boljše kaže. — Prav je tudi, da je zaslužno vzgojiteljsko delo č. šolskih sester bilo primerno orisano.

Iz koroškega življenja pa pogrešamo v Kalendarju Mohorjeve poročila o nekaterih življenjskih zadevah koroških Slovencev, tako n. pr. o državni pogodbi, o členu 7, ki je za koroške Slovence osnovnega pomena, niti besede ne najdemo o spomenici koroških Slovencev, ki je bila oktobra 1955 izročena rvezni vladi in podpisnikom državne pogodbe. Tako važnih dejstev in problemov pa bi Almanah koroških Slovencev ne smel prezreti. V tem pogledu pa zadene uredniški odbor neodpušljivi greh.

Kalendar Mohorjeve tudi ne bi smel prezreti dejstva, da se je vršil maja meseca 1956 kongres evropskih manjšin na Koroškem ob Baškem jezeru in da so ravno na tem kongresu imeli predstavniki številnih evropskih narodov priložnost, da od blizu spoznavajo slovenske kulturne, politične in gospodarske prilike, da neposredno vidijo tudi slovensko kulturno ustvarjanje.

Vrsta drugih prispevkov s Koroške, Primorskega in iz izvenevropskih središč slovenskega ljudstva dokazuje, da je skupna povezava vseh teh vej tega živega drevesa v celovški Mohorjevi zelo močna in pestra. Od koroških pesnikov je tokrat zastopan le Polanšek, pogrešamo pa druge pevce, ki bi jih tudi radi videli v našem Kalendarju.

„KOROŠKI SLOVENCI“, 2. zvezek. Tu nadaljuje g. Fran Erjavec zgodovino koroških Slovencev. Oporazjamo, da je knjiga sama znatno razširjen ponatisk iz „Našega tednika“ in bo tako vsak v knjigi zopet našel mnogo novega.

„PASTIR CIRIL“ povest našega domačega pisatelja Krista Srienca pa nam predstavlja pristno koroško zgodbo izpod Dobrača. Priprost jezik in živo pripovedovanje knjigo samo toplo priporočam.

„NAŠE ZDRAVILNE RASTLINE“, napisal g. prof. dr. F. Mihelčič, s celo vrsto večbarvnih slik teh rastlin je jako razveseljiv priročnik za gospodinje, ki med letom pripravljajo domača zdravila za družino. Zdi se nam, da je ta knjiga skupno z „Domačim zdravnikom“, ki ga je Mohorjeva pred dvema letoma ponovno izdala, važna učna knjiga za vsakega

Našim volilcem in zaupnikom!

Nad tisoč in petsto kmetov in najemnikov je pri nedeljskih volitvah dalo zaupnico listi Kmečke gospodarske zveze. Od skrajnega Brda pri Šmohoru pa do obmejnih Libuč stojijo stebri naše kmečke značajnosti in neupogljivosti. Ne motorizacija volitev strani večinskih strank, ne volilne obljube njihovih govornikov in tudi ne prikrite grožnje Kärntner Bauernbunda niso omajale zvestobe naših kmetov in najemnikov.

Za to jasno zaupnico izreka Kmečka gospodarska zveza volilcem svojo iskreno za-

hvalo. Hkrati se zahvaljuje vsem, ki so še s svojim dodatnim delom pripomogli do častnega izida nedeljskih volitev.

Naloga izvoljenih mandatarjev Kmečke gospodarske zveze bo, da z vsemi svojimi silami podprejo interese njenih volilcev in jih zastopajo v vseh odborih, v katere so izvoljeni, in tudi v javnosti. Poklicni organizaciji našega kmetijstva bosta njihovo delo podpirali in še v samopomoči služili vsestranski dobrobiti naših kmečkih ljudi.

KMEČKA GOSPODARSKA ZVEZA

Trdni kakor skala

Rezultati volitev v Kmetijsko zbornico

Kmečka gospodarska zveza je pri volitvah v Kmetijsko zbornico minulo nedeljo dobila 66 mandatarijev, ki bodo zastopali kmeta iz spodnje Koroške v tej kmetijski poklicni organizaciji.

Že pri političnih volitvah v deželni in državni zbor se je v zadnjih letih pokazalo, da imajo večinske stranke veliko privlačno silo na volilce, ki si od njih obetajo neposredne koristi. Tudi nedeljske volitve v Kmetijsko zbornico in njene okrajne ter občinske zastope kažejo sličen izid. Četudi številke volilnega izida danes — ko to pišemo — še niso definitivne, je slika volitev približno sledeča:

Kmečka gospodarska zveza	1.561
Kärntner Bauernbund	14.939
Freiheitliche Bauernschaft	4.804
Arbeitsbauernbund	4.376

Na podlagi teh številk dobi Kärntner Bauernbund 4 mandate v zbornico več in ima sedaj s 15 svetniki (in enim zastopnikom nemške zadružne centrale) absolutno večino v zbornici. Ostala mesta si razdelijo 4 (Freiheitliche Bauernschaft), 4 Arbeitsbauernbund in 1 Kmečka gospodarska zveza.

Naša Kmečka gospodarska zveza je zabeležila moralno zmago. Splošno so pričakovali, da bo spričo privlačnosti velikih strank s temi volitvami utonila v brezpomembnosti.

Velika večina naših volilcev je ob tej priložnosti znova doprinesla prepričevalen dokaz značajnosti in trdnosti. Kljub popolni volilni organizaciji velikih strank, motorizaciji in gospodarskemu pritisku so te volitve zopet pokazale, da slovenski kmečki stan stoji strnjen v borbi za svoje pravice. Glasovi za „Kmečko gospodarsko zvezo“ so glasovi slovenskih korenin, idealistov, ki vedo, da je v samopomoči naša rešitev. V tej luči je delno zmanjšanje števila naših glasov (370), — ki gre na račun krajevnih organizacijskih pomanjkljivosti, pa je v neki meri tudi odmev sedanjih zunanjepolitičnih dogodkov — neznanega, trenutnega

bralca. Prepričani smo, da bodo Mohorjani in tudi drugi pridno segali po njej.

„KOZAMURNIK“ vesela zgodba v slikah, Pripoveduje o postarnem dobrodušnežu, ki se je „motoriziral“. Nudila bo prijetne urice starim in mladim v zimskem času. Knjigo krasi 150 slik in bo gotovo prav tako všeč vsem, kot je bil lani že priljubljeni „Stric Jaka“.

„ŽIVI KRISTUSOV EVANGELIJ“, 2. zvezek. Dr. Filip Zakelj nadaljuje življenjepisne črtice svetnikov in svetnic, ki so bili povzdignjeni na čast oltarja v času vladanja sedanjega papeža Pija XII.

Ta knjižni dar je bil te dni v tisočih in tisočih izvodih razposlan po naši deželi, poslan preko meje in preko morja, da bi tako prinesel vsem Slovincem po svetu glas iz Koroške in pozdrav Mohorjeve v Celovcu.

značaja. Na splošno naši ljudje stojijo trdno kakor skala.

V sledečih občinah ima Kmečka gospodarska zveza:

4 mandate: Sele, Žvabek;

3 mandate: St. Jakob v Rožu, Globasnica, Bistrica pri Pliberku, Blato, Bela, Zgornja vesca;

2 mandata: Rožek, Loga ves, Svetna ves, Slov. Plajberk, Šmarjeta, Kotmara ves, Skofiče, Škocijan, Libučer;

1 mandat: Bekštanj, Ledince, Hodšice, Galicija, Žitara ves.

Zaradi posebnih krajevnih razmer so naši kmetje volili skupno z Arbeitsbauernbundom v občinah Bilčovs in Radiše.

V okrajnih kmečkih zbornicah smo zastopani:

Beljak 1 (373 glasov),
Celovec 1 (465 glasov),
Velikovec 2 (728 glasov).

Naloga izvoljenih mandatarjev bo, da bodo vsi volilci našli pri njih vedno polno razumevanje za svoje želje in zastopstvo svojih interesov. Organizaciji, ki stojita za volilno skupnostjo naših kmetov, pa bosta v samopomoči dokazali, da jima je dobrobit in kulturna blaginja našega kmetijstva srčna zadeva in dolžnost.

Izvršni zakon k členu 7 pripravljajo

Uradno poročilo o seji zvezne vlade dne 13. novembra pravi med drugim:

„Ministrski svet je na predlog zveznega ministra za pravosodje pooblastil slednjega, da skupno z zveznim ministrom za zunanje zadeve izdela osnutek izvršnega zakona k členu 7 odstavka 4 državne pogodbe.“

Kot znano, odreja ta odstavek pravice, ki gredo manjšini glede rabe slovenskega oz. hrvaškega jezika v uradih in sodiščih ter o postavitvi slovenskih oz. hrvaških napisov na jezikovno mešanem ozemlju na Koroškem, Štajerskem in Gradiškanskem.

Vprašanje konkordata zopet aktualno

Vprašanje veljavnosti konkordata ali pogodbe, ki ga je leta 1934 sklenila tedanja avstrijska vlada s Sv. stolico, je postalo znova pereče. Vatikan je namreč naslovil na avstrijsko vlado formalno noto, v kateri poziva dunajsko vlado, da pojasni svoje stališče o izvedbi konkordata, katerega smatra katoliška Cerkev za še vedno veljavno mednarodno pogodbo.

Avstrijska vlada je pa v tem vprašanju neodločna. Kljub jasnemu stališču avstrijskih škofov v prid veljavnosti konkordata so celo v OeVP močne struje, ki to zanikajo. Socialisti pa enotno odrekajo konkordatu sleherno veljavo, predvsem pa so proti določbam o šolstvu in o cerkveni poroki.

- K R A T K E V E S T I -

Za novega predsednika glavne skupščine Združenih narodov je bil izvoljen princ Wan Wiathyakon, zunanji minister Šiama. Ob tej priliki so bile sprejete kot članice v organizacijo nove samostojne države Sudan, Marok in Tunis.

Hči perzijskega šaha, princesa Schanaz se bo poročila s sinom bivšega predsednika vlade Ardaširjem Zahedijem.

Na Južnem Tirolskem so bile minulo nedeljo volitve za deželni zbor v Bocnu ter pokrajinski zbor za provinco Trentino. V obeh predstavništvih je južnotirolska ljudska stranka obdržala dosedanje število mandatov. V bocenskem deželnem zboru ima absolutno večino s 15 mandati (celotno število 22). Ostali mandati pripadajo italijanskim strankam. V pokrajinskem parlamentu v Trentu pa ima večino italijanska krščansko-demokratska stranka z 18 mandati, nato sledijo socialisti s 4 mandati, trentinska tirolska stranka, komunisti, neofašisti in liberalci so dobili vsak po en mandat.

Bivši madžarski ministrski predsednik Imre Nagy, ki je po vdoru novih sovjetskih divizij v Budimpešto nenadoma izginil in so vsi časopisi poročali, da so ga Sovjeti zaprli, je po najnovejših vesteh v takratni zmešnjavi dobil zatočišče v jugoslovanskem poslanstvu. Pred nekaj dnevi so sovjetske čete zastražile poslopje jugoslovanskega poslanstva in zabranile tujim novinarjem vstop v zgradbo. Jugosl. poslanik Soldatič je odletel v Beograd, da se s svojo vlado posvetuje o nadaljnji usodi svojega varovanja.

Moskovska „Pravda“ je objavila obširen članek albanskega ministrskega predsednika Hodže, ki v prikriti obliki pripisuje jugoslovanski vladi krivdo za sedanji razvoj v Vzhodni Evropi, češ da je jugoslovanska teorija „o samostojnih poteh k socializmu“ pripravila pot dogodkom na Madžarskem. Podobne glasove je slišati tudi iz drugih satelitskih prestolnic, kjer vlada za enkrat še mir, a je vidna podtalna negotovost. V Beogradu na te očitke odgovarjajo, češ da vzhodnoevropske države priznavajo Jugoslavijo za „socialistično državo, kadar to njim prija“, a kadar so v težavah zaradi lastnih napak, pa hočejo zvaliti krivdo na Jugoslavijo. Dejstvo, da je mali Hodža mogel objaviti svoj članek v glavnem glasilu sovjetske vlade, kaže, da tudi v Moskvi mislijo tako. Razmerje med Moskvo in Beogradom se je nekoliko ohladilo in jugoslovanski poslanik je zahteval pojasnila pri sovjetskem zunanjem ministru Šepilovu, poročajo nekateri angleški in italijanski listi.

Dobavo 38.000 jeklenih čelad za arabsko državo Libanon je odobrila vlada Honkong, angleške kolonije na Kitajskem. Istočasno je odklonila dobavo 50.000 čelad Egiptu.

Proces proti dr. Otto Johnu, nekdanjemu šefu zapadnonemške informacijske službe v Bonnu, ki je nenadoma pred časom zaradi nezadovoljstva z Adenauerjevo politiko pobegnil v sovjetsko cono Nemčije in tam izdal knjigo „Odločil sem se za Nemčijo“, v kateri je silovito napadel Adenauerja in bonnsko vlado, češ da je v službi zapadnih imperialistov. Toda po nekaj mesečih bivanju v vzhodnem Berlinu je bil še bolj razočaran in se vrnil na zapad, kjer so ga zaprli ne sedaj postavili pred sodišče zaradi veleizdaje. Največ obtežilnega materiala proti njemu nudi vprav omenjena knjiga, za katero je dobil od komunistične vlade 30.000 mark honorarja. Vendar mu ga niso takoj v celoti izplačali, ampak v malih mesečnih obrokih. John ni dvignil vsega denarja, ker je prej pobegnil nazaj na zapad. — John se sedaj zagovarja, da vprav tistih odstavkov, ki po mnenju državnega tožilstva predstavljajo popolno veleizdajo, ni napisal sam, temveč neki Rus Mihajlov.

Politični teden

Po svetu . . .

Nevarnost za novo svetovno vojno je zaenkrat mimo.

Angleško-francosko-izraelski bojni podvig proti Egiptu za osvojitve Sueškega prekopa je minuli teden skoraj povzročil nov svetovni požar. Med tem ko so izraelske čete zmagovito zaključevale zavojevanje polotoka Sinaj in so se njene predstraže bližale Su-
eškemu prekopu, francoski in angleški padalci pa so kot kobilice z neba padli na Port Said in ga zasedli ob skoraj brezpomembnem odporu egiptovskih čet, je

sovjetska vlada poslala ostro noto

Izraelu, Veliki Britaniji in Franciji, v kateri je zagrozila, da bo priskočila na pomoč Egiptu, če ne bodo boji takoj ustavljeni. Istočasno so začele krožiti vesti o jatah sovjetskih reakcijskih letal, ki so na poletu v Sirijo in druge arabske države ter da pripravlja Sovjetska zveza „prostovoljski zbor“, ki bi se naj boril na strani Egipčanov. V sovjetski noti je tudi rečeno, da Velika Britanija, Francija in Izrael razpolagajo z veliko vojaško premočjo v primeru s šibkim Egiptom, vendar naj pomislijo, v kakem položaju bi se **one** same znašle, če bi jih napadla kaka večja država oborožena z najmodernejšimi uničevalnimi sredstvi na raketni pogon. — To je zaleгло. Naslednji dan je angleški ministrski predsednik sporočil tajniku Združenih narodov Hammarskjöldu, da bodo opolnoči ustavljene vse vojaške operacije na egiptovskem ozemlju ter napovedal umik.

Izredna skupščina Združenih narodov

je v naglici izglasovala sklep o ustanovitvi mednarodne oborožene policijske sile, ki bo po umiku anglo-francosko-izraelskih čet v nekaj dneh prevzela varstvo ob Sueškem prekopu. Položaj britanskega ministr. predsednika Edena je omajan in mu nekateri prerokujejo še samo nekaj mesecev ministrovanja. Sovjetska zveza je pa z nevarno politično igro, kjer je le za las manjkalo, da ni prišlo do svetovne vojne, uspela v toliko, da je prenesla težišče svetovno-političnega dogajanja iz Vzhodne Evrope na Bližnji Vzhod. Po objavi sovjetske note je namreč ameriška vlada takoj sporočila v Moskvo, da ne bo dopustila vmešavanja sovjetskih sil v konflikt na Bližnjem Vzhodu in odredila pripravljenost svoje sredozemske mornariške eskadre.

Pokolj na Ogrskem

V tem splošnem razburjenju pa so sovjetski tanki in topovi mesarili madžarske upornike in rušili cele mestne predele v Budimpešti in drugod, kjer so se madžarski uporniki še naprej upirali v upanju, da jim bodo Združeni narodi priskočili na pomoč.

SLIKE IZ MADŽARSKE

Kako je padel malik

Dobrica Čosić je eden najbolj znanih modernih srbskih pisateljev. Je po prepričanju komunist in po izbruhu upora na Madžarskem se je podal v Budimpešto kot dopisnik beograjskega dnevnika „Borba“. Iz njegovih vtisov objavljamo naslednji odlomek:

Že osem ur sem na nogah. To je preveč za kondicijo mojega poklica in sploh za mirnodobno kondicijo. Prav se mi godi, saj sem se napotil na Madžarsko v novih, še nenošenih čevljih. Bili so črni in elegantni, zdaj pa vsekar niso več takšni. Toda spomenik Josifa Visarionoviča Stalina podirajo. In da tega ne bi videl? Mož z največ spomeniki na svetu. Mož, katerega telo je vliito v toliko ton bron. Ne utegnem priti do podatkov za priložnostno rubriko, naj bolj duhoviti izračunajo, koliko ton bron, kamna in mavca so porabili samo za Stalinove brke, ki so mi bile nekoč bolj všeč od Brkovega deda, v čigar naročju sem zrasel. Izmed tisočih pada nocoj v Budimpešti prvi Stalinov spomenik. Ne zavoljo atrakcije, ne zato, da ne bi bil v teh usodnih in zgodovinskih trenutkih revnejši, se napotim v Stalinovo ulico.

To je pravi požar ogorčenja, histerije, tako izključne in tako splošne mrznje, da je z besedami ni moč izraziti. Na tisoče ljudi, razvnetih v tem naskoku na visoki in močni podstavek, je zdaj eno, vsak je tu sam v svoji mrznji. Na kamionih so pripeljali varilne aparate in temu možu v bronu, ki je postal kategorija stotletja in ne samo enega stotletja, meče množica modre plamene v zadnjico, on pa stoji stalinsko miren, dostojanstven in še strašnejši, ko mu svigajo po prsih plameni varilnega aparata in ko mu kisikovi plameni ližejo krotke in tako preizkušeno čvrste roke. Iz ozračja Pešte se razlegajo

S precejšnjo zamudo se je organizacija Združenih narodov v New Yorku, — ki je bila tako nagla v obravnavanju napada na Egipt, — le odločila, da razpravlja o dogodkih na Madžarskem. Po večkratnih odgoditvah sej, na katerih je bilo slišati sicer mnogo lepih besed na račun madžarskega junaštva, so po dolgovznem razpravljanju le sprejeli vrsto resolucij; med njimi ena zahteva odhod sovjetskih čet iz Madžarske. Pri tej priliki se je Avstrija vzdržala glasovanja. Prav tako tudi Finska in Indija in še vrsta azijsko-afriških držav, ki so sicer najbolj glasne pri proglašanju načel o suverenosti držav in o nevmešavanju v notranje zadeve. Soglasno pa je bila sprejeta avstrijska resolucija, da naj sovjetske in madžarske oblasti dovolijo svoboden dovoz zdravil in življenjskih potrebščin na Madžarsko.

Madžarski patrioti, ki so kljub veliki premoči sovjetskih čet še naprej vztrajali in na budimpeštanskih strehah pričakovali prihod prijateljskih letal iz zapada, so po teh vestih iz New Yorka začeli ponekod polagati orožje, ponekod pa prehajati v partizansko borbo. Ko to pišemo, generalna stavka po vsej Madžarski še traja in po Sovjetih kontrolirane radijske postaje na Madžarskem še vedno pozivajo upornike na predajo.

. . . in pri nas v Avstriji

Madžarski begunci

Avstrijska javnost je še vedno pod vtisom dogodkov na Madžarskem, posebno pa velikega toka beguncev, ki se je začel valiti preko avstrijsko-madžarske meje po ponovnem izbruhu bojov med uporniki in svežimi sovjetskimi divizijami, ki jih je moskovska vlada vrgla na Madžarsko, da ohrani to deželo s silo v sklopu „ljudskih demokracij“, pa četudi je vse ljudstvo z dejanji brezmejnega junaštva in žrtev dokazalo, da take „demokracije“ ne mara.

Tisoči beguncev so nov problem za avstrijske oblasti, ki ga doslej še niso zadovoljivo rešile. Namestili so novodošlece v nekdanjih zavezniških taboriščih za „razseljene osebe“ in po vseh zveznih deželah so dobrodelne organizacije začele zbirati darove. Različne organizacije tekmujejo med seboj v nabiranju darov in plemenita tekma je to. Vendar stvari ne gredo tako hitro, kot bi bilo želeli. Predstavniki celovških dobrodelnih organizacij, ki so obiskali taborišče v Pfeffernitz-u poročajo, da je beda, mrz in stiska med begunci res velika. Če pomislimo, da se nahajamo v dobi miru in znatnega blagostanja, z urejeno upravo, je res čudno, da pristojni faktorji niso mogli teh beguncev oskrbeti in morajo še čakati na darove dobrih ljudi.

Visoki komisar naj pomaga

Dunajska vlada se je obrnila na Visokega komisarja pri Združenih narodih, da pomaga, in vrsta zapadnih držav je že izjavila svojo pripravljenost, da sprejme večji del teh novih beguncev. Ameriška vlada pa je sporočila avstrijskemu zunanjemu ministru, da bo prevzela stroške za njih vzdrževanje na avstrijskih tleh.

Spricho teh velikih mednarodnih dogodkov so prepripi med obema vladajočima strankama o notranjepolitičnih vprašanjih utihnili. Debata v državnem zboru v novem proračunu je zelo mirno potekala in letos so ob tej priložnosti izostali sicer običajni medsebojni napadi, izigravanja in obdolžitve.

Celo vprašanje podržavljenih podjetij

so zelo mirno in skoraj tiho rešili. Izgleda, da je bil sporazum dosežen že v tajnih predhodnih pogajanjih med obema strankama in da je potem rahla opozicija socialistov v nekaterih točkah bila namenjena zgolj za pomiritev lastnih radikalnih pristašev, ki se še niso znebili strogo marksističnega duha. Z novim zakonom bo razpuščen investicijski fond podržavljenih podjetij. V ta fond so se doslej stekali dobički podržavljenih podjetij skozi več let in je potem služil ministru za podržavljena podjetja pri gradnji novih industrijskih obratov ali pri povečavi ter modernizaciji starih.

Nekateri socialisti s tem ukrepom niso zadovoljni ter pravijo, da bo sedaj pač vlada lahko gospodarila, ko bo pojedla denar, ki so ga bila prištedila podržavljena podjetja. Drugi zopet menijo, da bo sedaj finančni minister lahko znižal davke kapitalistom, ko se bo lahko polastil fonda podržavljenih podjetij. Povrh tega bo pa zvišal davke kmetom s tem, ko bodo v novem letu določene nove povišane „osnovne vrednosti“, ki so merodajne za obdavčitev zemljišč. Tretji zopet pravijo, da bo denar šel za novo zvezno vojsko.

Tudi OeVP za ohranitev podržavljenja

V parlamentu so se topot tudi predstavniki OeVP izjavili za ohranitev sedanjega podržavljenja osnovnih industrij, katerih naloga bi naj bila, da poceni dobavljajo zasebnim podjetjem osnovne industrijske surovine oz. polizdelke kot železo, premog, električni tok in podobno. Kancelar Raab pa je izjavil, da bi naj odslej tudi podržavljena podjetja plačevala višje davke, tako kot jih morajo privatna. Vendar ta zadeva še ni urejena. Pojavlja se namreč vprašanje, kako naj podjetja plačujejo višje davke, obenem pa poceni dobavljajo zasebni industriji svoje blago? Izgleda, da se bodo naposled tudi OeVP-jevski gospodarstveniki odločili za to, da podržavljena podjetja še vnaprej plačujejo nizke davke, pa zato zasebnim podjetjem nudijo poceni svoje izdelke, katere le-ta predelujejo in nato z večjim dobičkom naprej prodajajo.

In še:

Ali si ravnal prav, ko si obrnil bogoslovju hrbet? Ali si ravnal prav še dostikrat v življenju?

Danes tako, jutri drugače

Carlo Belihar, dopisnik tržaškega levčarskega dnevnika „Corriere di Trieste“, se je na Dunaju srečal z nekim komunističnim pisateljem iz Madžarske, ki mu je tako opisal položaj v svoji domovini pred izbruhom upora:

Zamislite si, da ste v naši koži in da ste bili 30 let pod kremplji diktature, pa boste razumeli! Najprej Horthy, nato Hitler, nato Stalin. Resnično, upali smo in verovali v Stalina! Nato borba proti Titu, hladna vojna. Zaupanje ugaša; iščemo, česa bi se oprijeli: vera v bodočnost je hladna vojna, graditev socializma, žrtve in dolga leta, v katerih ne moreš reči tega, ne onega. Nato Stalin umre. Dajte nam nekaj novega: Dajo nam Nagyja, pa ga spet strmoglavijo.

Takrat, prej so začeli govoriti, da je bilo vse zgrešeno, kar je Stalin naredil po letu 1929. Potem so pojasnili, da je bil Rayk pošten, da pa so bili hudobni oni drugi: rehabilitirali so Rayka, hkrati pa spremenili pravila za kmetijstvo; danes kolektivno, jutri individualno, pojutritrajnem spet kolektivno. Verjemite mi, da človek v nekem trenutku zapade v nerazodnost. Nato odleti Rakoszy, njegovi pa ostanejo, medtem priredijo Rayku slovesen pogreb in pojasnjujejo vsem, da je bil pošten, da so ga umorili in da so javno tožilstvo, sodišče in krvnik vsi skupaj delovali v zaroti.

Toda človek ima vendar tudi svoje možgane. Meje verjetnega se razhajajo, prišli smo v območje fantazije. Grde sanje.

Ljudi ni mogoče obesiti sredi med koprenami dveh laži, kajti stvar se konča s tem, da ljudje ne verjamejo več niti v resnico.”

„Ljudske delnice“ bodo začeli izdajati,

poročajo z Dunaja. Za sedaj samo za podržavljene banke, kot smo o tozadevnih načrtih že pred časom poročali. Banke so v času gospodarske konjunktore zelo dobičkanosne, zato se zasebni kapitalisti že živo zanimajo za „ljudske delnice“, ki bodo verjetno le v malem številu prišle v roke ljudstva. Utegne se namreč zgoditi, da jih bodo prve dni, ko se bodo pojavile v prodaji, pokupili bogataši, dočim bo večina ljudi, ki nima finančnih izkušenj, spricho prirojene ga nezaupanja proti novotarijam oklevala z nakupom.

SLOVENC

doma in po svetu

MEDNARGDNA FOTOGRAFSKA RAZSTAVA V LJUBLJANI

V priredbi Foto-kinoamaterske zveze Slovenije so minuli teden odprli IV. mednarodno razstavo umetniške fotografije v ljubljanski Moderni galeriji. Skupno razstavlja 255 foto-umetnikov iz 31 držav 432 slik. Na povabilo prireditelja se je odzvalo še mnogo večje število fotografov, vendar je komisija skoraj 4/5 prejetega materiala izločila ter je bilo samo najboljše pripuščeno v razstavne dvorane. Med razstavljalci so Madžari, Kitajci iz Hongkonga, Malajci, Amerikanci in Rusi, Avstrijci, Nemci, Francozi in drugi.

Vsa dela so bila tudi ocenjena in razdeljena je bila vrsta priznanih nagrad. Prvo skupinsko nagrado je dobil madžarski fotoklub iz Sopronja, a med posamezniki je bilo prvo mesto prisojeno Nemcu Karlu Böseju. Drugo nagrado sta dobila Francoz Menard in Malajec Soo Boom. Tudi za barvne fotografije je bila prva nagrada prisojena Nemcu L. Haarenu. Od slovenskih razstavljalcev sta bila nagrajena dva in sicer Ivan Marenčič in Slavko Smolej.

GORIŠKI SLOVENC

ITALIJANSKEMU DRŽAVNEMU PREDSEDNIKU

V soboto dne 3. novembra je italijanski državni predsednik Giovanni Gronchi obiskal Gorico ter se poklonil žrtvam prve svetovne vojne na okoliških kraških bojnih poljanah, kjer je v številnih „soških ofenzivah“ bilo prelito tudi mnogo slovenske krvi. K slovesnemu sprejemu na goriškem gradu so bili povabljeni tudi predstavniki Slovencev. Slovenski župani iz goriške pokrajine so naslovili na državnega predsednika pozdravno brzojavko, v kateri mu kot državnemu poglavarju izražajo vdanost slovenskega prebivalstva, obenem pa ga prosijo, da naj upošteva „želje prebivalstva po zaščiti v duhu določil italijanske ustave.“

Obisk državnega predsednika je zelo mirno potekel in zapustil v vseh dober vtis. Tudi krajevni italijanski predstavniki so ob tej priliki poudarjali potrebo miru in v tem duhu je goriški župan dr. Bernardis dejal: „Hočemo z ljubeznijo, ki gradi, in ne s sovraštvom, ki uničuje, zidati našo hišo in naše mesto . . . ki ima le eno pot odprto pred seboj, to je, da postane most združitve med ljudstvi, ki se tukaj stekajo, in ne most večnih razprtij.”

Goriški „Katoliški glas“ izraža v tej zvezi upanje, da bodo tem lepim besedam sledila tudi dejanja in sicer na goriškem županstvu in drugod.

SLOVENSKE ŠTUDENTJE V TRSTU IN GORICI SOLIDARNI Z MADŽARI

Slovenski dijaki in akademiki v Trstu in Gorici so z demonstrativnim izostankom od pouka in z manifestacijo izrazili solidarnost z mladino na Madžarskem, ki se je tam postavila v prve vrste boja za svobodo in je za ta ideal morala doprinesti težke žrtve. V Gorici se je dijaštvo minulo sredo udeležilo sv. maše zadušnice za žrtve upora na Madžarskem. Pri cerkvenem opravilu je bilo videti tudi nekaj profesorjev.

ELIOTOVA DRAMA V SLOVENSČINI V ARGENTINI

V prijetni dvoranci v Buenos Airesu je igralska družina ondodne Slovenske kulturne akcije uprizorila delo modernega angleškega T. S. Eliota „Družba pri cocktailu“. Delo je prestavil iz angleščine slovenski pesnik France Papež, ki živi v Argentini. Težko nalogo je dobro izvršil, kajti Eliot spada med mojstre angleške besede in je bil odlikovan z Nobelovo nagrado. Režija je bila v rokah N. Jeločnika. To je bila v igralskem pogledu najboljša predstava Gledališkega odseka Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu.

Katoliška prosveta na vasi

Na praznik Kristusa Kralja, dne 28. oktobra, je bilo po naših farah več lepo uspelih akademij. Ob tej priliki so se govorniki spomnili tudi škofovega jubileja. Ta dan smo obnovili obljubo zvestobe predstavniku najvišjega Učenika večnih resnic, ki so tudi temelj in gibal našega kulturnega prizadevanja.

Št. Janž o Rožu

Po odhodu g. dr. Lučovnika, ki so pri nas zelo plodovito delovali, je prevzel faro preč. g. Vošnjak. Kot prejšnji gospod župnik, tako se tudi sedanji dušni pastir trudi za vzgojo naše mladine.

V nedeljo, dne 28. oktobra t. l., je uprizorila Katoliška mladina v dvorani pri Tišlerju globoko, a zahtevno igrano „Luč z gora“. Ob tej priliki je mladina pokazala, da v njej gori močan plamen idealizma. Le ta jo povezuje v eno samo družino mladih kulturnih delavcev, ki jim je omika posameznika in sovaščanov vse. Taka mladina zasluži vsestransko priznanje in podporo. Na njen ponovni nastop se že sedaj veselimo.

Dobrla oes

Odkar so prevzeli našo faro mil. g. kanonik Zechner, se je v njej marsikaj spremenilo. Poleg obnove cerkve je treba omeniti tudi farni dom, ki je delo mil. g. kanonika. V njem se zbiramo k predavanjem in prireditvam.

V okviru Katoliške prosvete sta v nedeljo 28. oktobra predavala dva govornika. Gospod dr. Valentin Inzko se je dotaknil v svojih izjavah najbolj perečih družinskih vprašanj, preč. gospod Janko Polanc pa je imel filmsko predavanje pod naslovom „Katoliška Cerkev v prvem tisočletju“.

Na obeh prireditvah (popoldne ob treh in petih) sta predavatelja prikazala, da je

ozdravitev družine in občestva sploh možna le ob pripravljenosti na žrtve in odpoved ter z veliko dobro voljo.

Št. Ilj ob Dravi

Prvo nedeljo meseca novembra smo „poleteli“ v Ameriko. Preč. g. Vinko Zaletel nam je govoril ob skioptičnih slikah o življenju v Ameriki. Videli smo, kakšne imenitne stavbe imajo Amerikanci v glavnih mestih. Le malo je družin, ki bi si ne mogle postaviti lastnega doma ter bi ne imele avtomobila. Vendar pa smo slišali, da v Ameriki le tisti nekaj velja, ki je zdrav. Bolan človek pa je tam revež, kajti na zdravniško pomoč smeš računati le, če imaš dosti dolarjev pod palcem.

Gospod prof. dr. Valentin Inzko pa je spregovoril o nevarnosti materializma za naše družine in našo vas. Predavanje je vzbudilo pri poslušalcih veliko pozornost.

Da se je k predavanju pri Lederhasu zbralo nad 150 ljudi, je dokaz, kako živo se farani zanimajo za razne sodobne probleme.

Preč. g. župniku Kanaufu smo zelo hvaležni, da nam nameravajo tudi v bodoče nuditi tako lepe prilike za obogatitev duha in srca.

Št. Jakob o Rožu

Potem ko je naša mladina praznik Kristusa Kralja proslavila s slavnostno akademijo, smo posvetili moško uro prvo nedeljo v novembru predavanju „Mož in družina“, ki ga je imel g. dr. Valentin Inzko.

V nedeljo 11. novembra, pa je predavala našim ženam in materam gospa Marija Inzko. „Družina in advent“ je bila snov, o kateri so žene razpravljale in naredile sklepe že za advent. Prav je, da se vrne družini njeno poslanstvo in prav zato je poklicana žena — mati. Saj je družina celica, ki da podlago za dobro ali slabo in tako vpliva na vaško in sploh javno življenje.

pokrajine, istočasno odpeljali iz njih večino najbolj dragocenih naprav in tovarniških strojev. Celo v sami Poljski, n. pr. v Lodzu, so odpeljali tekstilne stroje v Sovjetsko zvezo pod pretvezo, češ da so jih bili tam namestili Nemci in da gre le za „reparacije“ na račun poraženega sovražnika.

Po dogovoru v Potsdamu je bila Poljska upravičena do 15 odst. vseh reparacij, ki jih je Sovjetska zveza dobila od Nemčije. Ni nobenega dokaza, da so Sovjeti izpolnili to obljubo.

Po cenitvah inozemskih gospodarskih strokovnjakov je neizvršitev danih obljub s strani Sovjetske zveze povzročila Poljski okrog 1 in pol milijardo dolarjev škode samo pri reparacijah, a blizu 1 milijardo dolarjev pa pri prisilnih prodajah poljskega premoga pod ceno Sovjetski zvezi.

Tudi vprašanje plačil za prevoz sovjetskih čet in sovjetskega blaga preko poljskega ozemlja v Vzhodno Nemčijo, poveljstvo sovjetskih častnikov nad poljskimi ladjami in pristanišči Gdansk in Szczecin, so zelo razburjali duhove.

Vse te trditve je seveda zelo težko dokazati, ker so pač oblasti vse skrivale s plaščem stroge tajnosti. Toda nečesa pa ni bilo moč prikriti, namreč dejstvo, da so bila najboljša in najugodnejša javna poslopja rekvirirana po sovjetskih vojaških in civilnih oblasteh, ki so se obnašale kot da bi se nahajale v kaki zasedeni deželi.

Nova varšavska vlada je sama priznala, da je država na robu gospodarskega propada. Eden izmed glavnih razlogov za to stanje je prenapeta industrializacija, pri kateri je bila dana glavna prednost težki industriji. To politiko je bil vsilil Poljski Stalin v okviru v splošnega načrta sovjetske oborožitve. Pozneje jo je prav tako nadaljeval Hruščev. Danes poljski gospodarstveniki javno priznavajo kot zgrešene in izgubljene ogromne investicije, delo in surovine, ki so šle v izgradnjo mogočne železne industrije, ki ni v nobenem sorazmerju s potrebami dežele. Gradnja te industrije je deželo oropala stotisočev in stotisočev poljedelskih delavcev, kar je le še povečalo pomanjkanje življenjskih potrebščin.

Poljaki se z boleščjo zavedajo, pravi „Times“, da so daleč zaostali celo za državami kot Jugoslavija, ki je tudi strahotno trpela med vojno. Njihov največji srd je naperjen proti Sovjetski zvezi, vendar nikakor niso pri volji odpustiti tistim svojim voditeljem, ki so se vdinjali Moskvi in poslušno pomagali upropaščati lastno domovino.

Nekateri komunisti so to spoznali in se poskušali upreti. Med temu je bil tudi Gomulka, ki je moral zaradi neposlušnosti že leta 1948 v ječo.

Nevolja poljskega ljudstva je naraščala iz leta v leto, iz meseca v mesec. Gomulka, ki je bil izpuščen leta 1954 na svobodo, se je znal postaviti na čelo vseh nezadovoljstev. Čeprav komunist, je zaradi svojega upiranja Sovjetom potegnil za seboj tudi večino nekomunistov, celo protikomunistov, ki so danes brez vodstva, kajti tajna policija je napravila na ta ali oni način neškodljive vse ljudi, za katere je menila, da bi kdajkoli utegnili biti režimu nevarni. Istotako so preprečili sleherno možnost organizacije.

Toda Gomulka mora upoštevati bolj kot njegovi predhodniki razpoloženje ljudstva. Vprav podpora vsega ljudstva je bila njegovo najmočnejše orožje, s katerim je postavil Sovjete pred izbiro: kompromis ali pa upor vsega ljudstva. Na Poljskem, kjer bi v primeru uporabe sile morali zasesti obširno gozdno in gorato ozemlje ter podjarmiti junaško 26-milijonsko ljudstvo, so se odločili za kompromis. Sklep kompromisa je bil v toliko lažji, ker se morajo Poljaki kljub srdi proti sovjetskemu tlačitelju še vedno zavedati, da imajo sovražnika tudi na zapadu. Vprav na višku poljsko-sovjetske krize je zapadno-nemški kancler Adenauer zopet načel vprašanje nemško-poljske meje.

Dosedanji Gomulkovi ukrepi kažejo, da se zaveda svojega težavnega položaja. Izpust kardinala Višinskega ter obljube političnih reform v smislu resnične demokracije so pa zaenkrat samo še obljube. Tudi zavoženo gospodarstvo predstavlja zelo težak problem. Sam Gomulka je v enem izmed svojih radijskih govorov priznal:

„Leta 1949, torej pred šestimi leti, se je začela velika kampanja za kolektivizacijo. V tem času je bilo ustanovljenih nekaj tisoč kolektivističnih zadrug (kolhozov). Leta 1955 so 78 odstotkov vseh zemljišč obdelovali samostojni kmetje. Ti so dosegli večje donose na eno zaposleno delovno silo kot kolektivistične zadruge. Če bi kolektivizacijo kmetijstva zavrnili, ne bi prav nič izgubili, pač pa bi morali takšno rešitev naravnost sprejeti...“

Tudi v političnem življenju vre. Glasilo študentov „Propostu“ je pred dnevi prineslo uvodni članek, ki opozarja vlado, da bo samo obnove demokracije svobodno izvoljenega Sejma (poljskega parlamenta) dokaz, da je Poljska zopet postala samostojna in svobodna država. Gomulka bide podtalen, a težak boj na mnogih frontah.

Dva tisoč verzov zna na pamet

V vasi Martinac v Sremu živi osemdesetletni ded Vlakjo Djurdjevič. Okrog njega se po večerih zbira staro in mlado, da jim s pojočim glasom pripoveduje v verzih o zgodovini več sto let nazaj, prav do bitke na Kosovu, so so Turki uničili srbsko samostojnost. Od drugih pripovedovalcev zgodovine in narodnih pevcev se razlikuje v tem, da ne ponavlja pesmi, ki so jih spesnili drugi, ampak je vseh 2000 verzov zložil sam.

Že kot deček je imel bujno fantazijo in so ga zanimali davni, čudoviti dogodki preteklih časov. Vendar se je dolga leta omejeval na poslušanje. Šele v precejšnji starosti, po prvi svetovni vojni, ko se je polegel bojni hrušč in dim smodnika, je ob toplih večerih posedal pred svojo hišo in začel kovati pesmi. Pogled mu je šel preko pokojnih poljan v daljavo in v duši so se mu porajali verzi in kitice. Najbolj pa preseneča človeka to, da ded Vlakjo kljub svoji visoki starosti še zna na pamet vse svoje pesmi in vam jih na prošnjo rad deklamira.

Njegova želja je, da bi izšli v knjigi, toda zato bi rabil pomoč drugih, kajti mož ne zna — pisati.

Zakaj je prišlo do sprememb na Poljskem

Odpor poljskega naroda proti tujim tlačiteljem je že skozi stoletja vzbujal občudovanje vsega sveta. Poljski narod, ki šteje danes okrog 26 milijonov duš, je stisnjen med dva orjaka, na zapadu Nemčijo in na vzhodu Rusijo. Kadarkoli v zgodovini so se Nemci in Rusi sporazumeli, je to pomenilo propast poljske države. Tako poznamo v zgodovini štiri delitve Poljske, zadnja je bila leta 1939 med Stalinom in Hitlerjem.

Toda vedno so se Poljaki upirali tujim gospodarjem. V prejšnjem stoletju so carske vojske v krvi udušile vrsto uporov. V zadnji vojni je vse svet z občudovanjem in grozo zasledoval potek varšavskega upora leta 1944, medtem ko so nekaj deset kilometrov proti vzhodu zmagovite sovjetske armade pod poveljstvom maršala Rokosovskega ustavile svoj pohod in mirno čakale, da so Nemci kruto udušili upor.

Toda poleg nacionalnih razlogov imajo sedanje spremembe še drugo ozadje. Londonski dnevnik „Times“, piše o tem nasled-

nje: „Predvsem je to želja poljskega ljudstva, delavcev prav tako kot ostalih slojev prebivalstva, da se znebijo komunističnega sistema, s katerim se niso nikoli hoteli sprijazniti. Zagrenjenost se je stopnjevala v obup, ko je ljudstvo spoznalo, da so poljsko gospodarstvo in naravni zakladi države služili sovjetskemu interesu.“

Od vsega početka so Poljaki trdili, — kljub zanikanjem vlade, — da je večina premoga, in sicer nekako 9 do 11 milijonov ton letno, ki je bil izvožen v Sovjetsko zvezo, bila prodana za manj kot polovično ceno v primeri s tem, kar bi lahko zanj izkupili v skandinavskih deželah in zadnje čase v Angliji. V povojnih letih je vse kazalo na to, da Sovjetska zveza teh dobav sploh ni plačevala, češ da gre do dobave itak na račun „osvoboditve“ Poljske.

Med tem ko so Sovjeti na ves glas podarjali svojo podporo Poljski za povrnitev „zapadnega ozemlja“ (bivši del Nemčije), so potem, ko so Nemci zapustili te

nega pridigarja, kateheta pri uršulinkah ter nemškega in slovenskega potujočega misijonarja za Koroško; sicer pa nam je iz njegovega življenja le malo znanega. Med celovškimi jezuiti je tedaj deloval tudi nekoliko starejši Matija Gutsman, ki je bil morda Ožboltov brat in je opravljal posle slovenskega spovednika v poznejši celovski stolnici.

Kakor smo lahko videli že iz prejšnjega poglavja, so koroški jezuiti zaradi tamošnjih protestantov vzdrževali že ves čas posebne pridigarje, ki so potovali od postaje in tam misijonarili. Zlasti za časa Marije Terezije se je število takih misijonskih postaj še močno pomnožilo in po njenem izrečnem naročilu so posvečali jezuiti temu misijonstvu še prav posebno pozornost. Gutsman sam poroča, da se je že od začetka trudil na prižnici „srednje čedno govoriti“, to je kolikor toliko v knjižnem jeziku in ne v domačih narečjih in da je z veseljem opazil, da so ga „v vseh slovenskih župnijah, ki jih je obletel“, lahko in radi poslušali.

Kakor smo videli zgoraj, so začeli celovski jezuiti izdajati slovenske knjige že pred Gutsmanovo vrnitvijo v domovino, a neposredno po tej so izdali Parhammerjev katekizem. Namera za to je morala vsekakor obstajati že poprej, toda po vsej verjetnosti je že pri tej pomagal tudi Gutsman. V naslednjih letih je potem izšla v Ljubljani Pohlina slovnica, ki je prišla gotovo kmalu v roke tudi Gutsmanu in mu je samo še utrdila tisto zanimanje za slovensko knjigo, ki ga je po vsej priliki prinesel že iz tujine in ki ga je našel tudi med svojimi sobraty v Celovcu. Razen tega mu je vsaj že Pohlina slovnica vžgala tudi tisti zavestni rodoljubni ogenj, ki ga je vodil po-

tem pri njegovem nadaljnjem delu in ki ga jasno vidimo pri njem kot prvem Slovencu na Koroškem. Prav verjetno je, da v tem pogledu ni ostalo na Gutsmana brez vpliva tudi njegovo občevarje z Denisom, kajti ravno on je bil pred svojim odhodom na Dunaj tisti, ki je začel v celovškem jezuitskem kolegiju dajati prednost živemu narodnemu jeziku pred mrtvo latinščino.

Ker so medtem vsaj na Koroškem gotovo že davno pošle trideset let poprej v Ljubljani, a prvenstveno za Korošce izdane Basarjeve pridige, je čisto razumljivo, da je Gutsman ravno pri svojem misijonarjenju hitro opazil, kako vlada pri koroških slovenskih duhovnikih „enu cilu pomenkanje slovenih takeh buku, v katerih bi te jimenitne božje Resnice obžunejši bile razložene“. Sam pravi, da je „od tega prišlo enu veliku proti njemu inu drugem na znanje danu zelenje visoku vrednih gospodov Duhovnikov, kateri bi radi take reči skuz vtisk na svetlobo dane imeli“. Glede na to je bilo tudi prvo samostojno delo, ki se ga je bil Gutsman lotil, prireditev take zbirke, ki jo je potem izdal l. 1770. v Celovcu pod naslovom „Christianske Resnice“ (a brez svojega imena) in ki obsegajo 15 vzorcev za slovenske pridige. Založil jo je novi celovski knjigar J. Šoter, ki je prišel menda iz Zagreba.

Te „Krščanske resnice“ pa niso bile le nov, važen praktičen pripomoček duhovnikom pri slovenskem dušnem pastirstvu, temveč so nam dokaz, da je Gutsman kot prvi slovenski Korošec že v tej dobi temeljito in samostojno razmišljal o vprašanjih knjižnega jezika sploh.

(Se nadaljuje)

FRAN ERJAVEC, PARIZ:

114

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Ni namen tega mojega dela očrtovati naglega napredka slovenščine in naše književnosti izza Pohlina slovnice in ne opisovati velikega vpliva, ki ga je vzbujal ta prvi naš narodnozgodovinski klic na vedno širši krog slovenskih izobražencev, treba pa je poudariti, da je doživel izmed vseh slovenskih obrobni dežel najplodnejši odmev vsekakor ravno na Koroškem. Približno v istem času, kot je bival Pohlina na Dunaju, je namreč študiral in deloval dvakrat po krajši čas tam tudi koroški Slovenec Ožbald Gutsman. On je bil doma iz Grabstajna (roj. 4. VIII. 1727), odšel še mlad iz domovine, dovršil gimnazijo v Kremsu, vstopil jeseni l. 1745. na Dunaju v jezuitski red in je služboval potem nekaj let v Leobnu, v Gradcu, vnovič na Dunaju ter v Zvolenu na Slovaškem.

Kakor Pohlina, je imel tudi Gutsman priliko na Dunaju seznaniti se s Čehi in s tedanjim njih književnostjo, a na Slovaškem s Slovaki, razen tega je imel pa vsekakor tudi mnogo temeljitejšo izobrazbo kakor Pohlina. S precejšnjo zanesljivostjo moremo sklepati, da se na Dunaju in na Slovaškem ni le kolikor toliko seznanil s slovanstvom, temveč da se je navzel že tam tudi vsaj nekoliko onega rodoljubnega duha kakor Pohlina. Čeprav je odšel že kot mlad fant na tuje, po celi dvaindvajsetletni odsotnosti vendarle ni pozabil svoje materinščine kakor toliki drugi v njegovem položaju. Šele l. 1760. se je zopet vrnil v domovino (Celovec) in prevzel tam posle slavnost-

Koroški Slovenci

Pod gornjim naslovom piše poznan slovenski zgodovinar Fran Erjavec zgodovino koroških Slovencev. Ta zgodovina izhaja kot podlistek v „Našem tedniku“ in je sedaj v drugem zvezku izšla v ponatisku pri Mohorjevi družbi v Celovcu. Prvi zvezek nam prikazuje naselitev in prva stoletja slovenskega življenja v „novi“ domovini.

Drugi zvezek pa obdelava dobo reformacije in protireformacije. Že slika na naslovnih strani opozarja na posebnost in na vlogo, katero so tedaj igrali celovski jezuiti v slovenskem kulturnem življenju. V jezuitskih šolah so se šolali prvi slovenski fantje in iz tega kroga je prišel tudi Ožbald Gutsman iz Grabštanja, ki nam je Slovincem leta 1777 napisal slovensko slovnico, ki je potem veljala skoraj dve sto let. Zato je laž trditev nekaterih „modernih slavistov“, ki bi radi „dokazali“, da je slovenski jezik komaj sto let star. Da nimamo dvatisočletnega jezika, dokazuje samo, da smo mlad narod in mladim narodom pripada tudi evropska bodočnost.

Opozoriti pa moramo, da drugi zvezek ni samo ponatisk iz „Našega tednika“, marveč je podlistek „Tednika“ dopolnjen z vrsto novih dognanj in tako nudi knjiga tudi tistim, ki so podlistek vestno zasledovali, mnogo novega. Nobena slovenska družina naj ne bi ostala brez Erjavčeve zgodovine koroških Slovencev. Čim bliže prihaja zgodovinar današnjemu času, tem zanimivejša postaja knjiga tudi za današnji rod in g. Erjavcu smo koroški Slovenci zelo hvaležni, da že več let svojega neumornega dela posveča proučevanju naše preteklosti. Zelo težko bi bilo najti zgodovinski vir, ki še ne bi bil v Erjavčevih rokah in dolgoletni študij nam jamči, da nam g. Erjavec prikazuje našo preteklost v pravilni in stvarni luči.

PLIBERK

Jesenski sejem

Zadnji ponedeljek je zavladalo v Pliberku spet živahno življenje. Če si prišel na trg, si videl poln trg samih prodajalnih stojnic in ljudi je kar mrgolelo, kajti bil je vsakoletni jesenski oz. zimski sejem. Vreme obiskovalcem sejma sicer ni bilo ravno naklonjeno, toda vseeno so ga Podjunčani še razmeroma dobro posetili, ker se je pač treba za zimski čas založiti z vsem potrebnim za gospodarstvo in gospodinjstvo. Najbolj so se ljudje porivali okoli stojnic, ki so prodajale obleke in obuvalo. Ker se preokuje, da bo baje letošnja zima precej huda, se temu tudi ni čuditi, saj je pozimi vsak rad toplo oblečen. V trgovini Ferdinanda Stefitz gre pa vse na vago in po kilah. Naši ljudje to vedo in zato je bila trgovina in stojnica Stefica tudi najbolj obiskana in marsikatera žena ali gospodična je bila iznenadena, če je dobila za majhen denar tudi lepo in kvalitetno blago. To trgovino ne bomo obiskovali samo ob takšnih in podobnih dneh, ampak se je bomo spomnili še tudi med letom.

STEBEN V PODJUNI

V 59 letih starosti nas je zapustila Apolonija Duplek iz Sinče vasi, ki pa je bila pokopana dne 6. novembra v Štebnu. To pa zaradi tega, ker je njen mož umrl že pred leti in so se za njo zavzeli sorodniki iz Štebna in ji pripravili lep in spodoben pogreb. Rajna je bolehal nekaj časa, se nahajala tudi v bolnici „Maria Hilf“ v Celovcu nakar so jo z utemeljitvijo, da ima raka na pljučih, spet poslali domov, kjer je kmalu nato umrla. Naj počiva v miru! Vsem sorodnikom iskreno sožalje.

Novice iz šmihelske žare

DOLINČICE. — Dne 30. oktobra smo v obilnem številu spremili k zadnjemu počitku rajno Matildo Wogl, rojeno Kumer, nekdanjo posestnico pd. Podlaufovega posestva in Pavlakove hiše. Rajna je prodala obe hiši za življenjski užitek, Podlaufovo g. Potočniku pd. Krofu iz Ponikve in Pavlakovo g. Volinu. Tako je hotela dobra in delavna Tila svojo starost v miru in počitku brez skrbi preživeti. Pa saj ni mogla mirovati, še sedaj je delala, kot bi bilo vse njeno in pomagala pri Podlaufu. Bolehala je že več let in tako je oddala posestvo proč, da bi mogla čuvati svoje zdravje. Človek obrača, Bog pa obrne. Podala se je v bolnico v Celovec, tam je prestala operacijo in je bila na tem, da zapusti bolnico prihodnji ponedeljek. V nedeljo zjutraj pa je nenadoma umrla! Vzrok smrti je bila embolija, strjena kri je zamašila žilice. Prepeljali so jo na njen dom in smo jo spremljali na zadnji poti v Šmihel. Go-

Pri nas na Koroškem

spod župnik so vodili žalni spreved ob navzočnosti g. kaplana Nemca. Pevci so zapeli pri maši — zadušnici ter ob krstih V toplih besedah so se gospod župnik poslovili od blagopokojne Matilde Wogl, ki je bila vzorna faranka, kljub boleznim je hodila dolgo pot iz Dolinčič v farno cerkev redno in vestno k nedeljski božji službi. Vstajala je ob treh, da je mogla prej pospraviti doma in nakrmiti živino, predno je šla v cerkev. Prejemala je rada sv. zakramente; predno je šla v bolnico, se je poslovila od treh cerkva, kot bi vedela, da ne bo hodila več živa v naši sredi. Nad vse rada je čitla naše slovenske liste „Nedeljo“ in „Vero in dom“. Bila je reden ud Družbe sv. Mohorja. Sv. kraje v Sveti deželi je podpirala kot po- žrtvovalna članica Armade sv. križa. V molitvi živega rožnega venca je našla svojo uteho ob bridkosti tega življenja. Rajna naj počiva v miru. Sestri Mariji pa naše iskreno sožalje!

BISTRICA. — Peter Potočnik in Julka Neubrich sta prejela zakrament sv. zakona dne 15. oktobra v farni cerkvi v Šmihelu. Obilo sreče!

Dne 21. oktobra sta si podala roko k trajni zvestobi in ljubezni Rudolf Kadiš in Marija Smrečnik. Obilo sreče! Poročne obrede so opravili g. župnik. Obedve „ojseti“ sta bili pri Likebu.

BREŠKA VES. — Pri Konečniku so imeli krstitev in blagoslovili novo hišo.

VEČNA VES. — Oče Jurij Lodrant je polti šel zvečer na skedenj. Pri tem se mu je pripetila nesreča, da je padel napodlanec in se hudo poškodoval. Dolgo časa se je nahajal v bolnici v Celovcu, pa mu niso mogli pomagati. Prišel je sicer domov, a ni zapustil več postelje. Noge ga niso nosile več. Dolge mesece je prebil v postelji, vedno bolj je bolezen glodala na zdravju in v nedeljo 4. novembra je starček s 74 leti dokončal tek svojega trudapolnega življenja. V torek smo ga spremljali k zadnjemu počitku.

Ta počitek si je tudi zaslužil, saj je prevzel velike in težke skrbi, ko je pred 50 leti kupil Feratovo posestvo. Dne 6. avgusta je minulo petdeset let, odkar je prejel zakrament sv. zakona. Ta zakon je bil tudi blagoslovljen, saj je izšlo iz njega kar 4 sinov in štiri hčera.

Rojen je bil rajni oče v Mežici. Pogrebne obrede in mašo-zadušnico so imeli g. župnik Picej. V poslovnem govoru ob odprtem grobu so vzeli slovo od rajnega očeta. Poudarili so predvsem glavno lastnost pokojnika: dobro srce. Rajni oče je bil dober sosed, dober sosed pa tudi najbližnjemu sosedu — cerkvi. Za njo je žrtvoval pri nabavi zvonov — in to po prvi in tudi po drugi svetovni vojni. Zvonove je lani imela Feratova družina dalj časa pod svojo streho, dokler niso dobili novi dom v zvoniku. Rajni Feratovi oče naj počiva v miru. Feratovim naše sožalje.

STRPNA VES. — Luka Močnik pd. Močnik je že leta in leta hudo bolehal. Mučila ga je naduha. Na velikem gospodarstvu se je sam mučil in delal kljub boleznim. Pred letom je bil v bolnici, tako da se je stanje za silo zboljšalo za nekaj časa. Letos ga je naduha zopet hudo začela mučiti in v nedeljo, dne 4. novembra je ta delovni mož šel v večni počitek svojega Boga.

V torek, dne 6. t. m. smo ga v obilnem številu vaščanov in faranov ter sorodnikov spremljali k zadnjemu počitku. Pogrebne obrede in mašo-zadušnico so ob asistenci g. Verhnjaka opravili preč. g. kaplan Alojzij Nemeč. Pevci so zapeli blagemu pokojnemu zadnje žalostinke ob odprtem grobu. Mrtvaški bratje so mu svetili na zadnji poti. Rajni naj počiva v miru!

ŠMIHEL. — Franc Krištof in Amalija rojena Kaiser sta dobila drugega otroka — deklico. Čestitamo!

Letos imamo že precej smrtnih slučajev; dosegli smo že številko 30, a naš rod ne bo izumrl, kajti on ima močno voljo za življenje in za rast, saj je število otrok letos dosedaj žedvakrat večje kot pa število smrtnih slučajev. Prekoračili smo namreč že številko 63, seveda so k temu pripomogle tudi mlade nezakonske matere! Kakor je razveseljivo število zakonskih otrok, tako

nerazveseljivo in žalostno pa je število nezakonskih otrok!

BLATO. — Družina Leopold in Elizabeta Leben, rojena Skuk sta dobila v Mariji Elizabeti družinski prirastek. Milačevi pa so prevzeli botrino.

DOBRLA VES

Strokovno popravljena je bila kript ali spodnja cerkev župne cerkve. Starodavno je to svetišče. Imenuje se že leta 1106 Marijina cerkev. Za stolnico v Krki z grobiščem sv. Heme je najstarejša kript naše dežele, ki je zidana v treh ladjah. Na kamnitem starodavnem oltarju je znamenje sv. križa, ki obvlada ves častitljivi bogoslužni prostor. Na steni pa sta kipa sv. Valentina, škofa in duhovnika-mučenca. Lepi so stebri v kripti, ki imajo vsak svojo posebnost. Delo je izvršil strokovno cerkveni restavrador A. Campidel in stavbeni mojster Franc Gornernik s svojimi pridnimi pomočniki.

Smrt nas je v zadnjem času večkrat obiskala. Za Tratnikovim Jakobom Hanžo, ki se je ponesrečil na cesti, je umrl Miha Galo v Bukovju. Njemu je sledil Jožef Keber, p. d. mežnar v Kokju. Po kratki težki bolezni je umrl čevljarški mojster Avgust Kert v Lovankah, sledila mu je Kovtrova mati Katarina Uic, roj. Jošt. Nenadoma sta umrli Terezija Cidaj na Dobravi in Magdalena Pecek v Goselni vasi. Friderik Telavec, pd. Petek na Homcu, je padel iz lestve v gospodarskem posloju in se smrtno ponesrečil. Andrejev oče v Sinči vasi Janez Hojaš je šel iskat zdravja v Celovec, pa je tam umrl. Prepeljan je bil v domačo faro in na dan Vseh svetnikov smo ga položili v blagoslovljeno zemljo.

Vsem blagim pokojnim večni mir, žalujčim družinam pa naše iskreno sožalje.

PRI BLA VES PRI DOBRLI VESI

Naša podružna cerkev sv. Nikolaja je dobila novo obleko. Dolgo časa smo se pripravljali za popravo cerkve. Zdaj je delo končano. Popravljen je bila cerkev s stolpom od zunaj in tudi znotraj je dobila novo ometan strop in stene v novi primerni barvi. V nedeljo, dne 14. oktobra je bila blagoslovitev popravljene cerkve. Mnogo sta se trudila ključarja, pa tudi drugi farani iz Pribla vasi so z delom in darovi marljivo pomagali in bodo še pomagali in doprinesli svoj del k popravi vaše cerkve. Vsem dobrotnikom: Bog plačaj!

Poročila se je Elizabeta Glinik z Rudolfom Šumnik iz Repelj, Zofija Ferčnik s Friderikom Sperdin in Veronika Dobnik z Valentinom Plavc. Vsem želimo obilo božjega blagoslova na življenjsko pot.

Nenadoma je umrl dobri oče Karel Hobel v 84. letu in bil pokopan pri Mariji na Gori. V nedeljo po Vseh svetih smo ga prinesli k farni cerkvi, kamor je tako rad zahajal k božji službi. Naj si odpočije v hiši Očetovi.

RAMOČA VES

Kakor kmetje spravljamo v jeseni sadove zemlje, tako je pospravil po svoji služabnici smrti ljubi Bog zrel sad iz naše vasi, ko je odpoklical v večnost starega Podlesnikovega očeta Petra Ravnika. Rajni je dalje časa bolehal in v torek dne 16. oktobra v 80. letu starosti za vedno zatisnil svoje oči. Bil je kmet starega kova, preudaren, delaven in obče spoštovan. To se je videlo tudi pri pogrebu, ko so prišli v lepem številu sorodniki, prijatelji in znanci, da ga spremijo na farno pokopališče v Šmarjeto pri Velikovu.

Ne malo pa so se pogrebci čudili, ko so cerkveni pevci na domu, v cerkvi in pri grobu peli žalostinke samo v nemškem jeziku. Zato pa je tem bolj hvale vredno zadržanje domačega dušnega pastirja, ki je molil rožni venec v materinem jeziku rajnega, kar v zadnjem času žal tudi ni več samoposebi umevno.

Rajnemu Podlesnikovemu očetu naj bo domača zemlja, ki jo je ljubil, lahka! Sorodnikom naše sožalje.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Kakor da bi v Št. Jakobu nihče pisati ne znal! Tako velike stvari se gode, pa je vse skrito pred svetom. Še tega nihče ne pove, kako se spreminja Št. Jakob, kako so neusmiljeno in nespoštljivo posekali in izruva-

li staro častitljivo lipo, ki je že od turških časov kraljevala sredi Podgrada, kakor so včasih rekli Št. Jakobu. Pa je že vredna, da se je kdo spomni z več besedami in obudi spomine na stare čase.

Sedaj imamo sredi Št. Jakoba (med cesto, Frankom, Cvitarjem (Posojilnico) in Šornom) velik asfaltiran trg, da imajo dovolj prostora avtobusi in avti, da je prostor za manifestacije ali demonstracije, da bi lahko imeli velik „jarmak“ kot je uršulinski v Celovcu, da ima prostor „firbec“ in postopači. Prej je bilo tam vedno dovolj blata in voda je tekla čez. Sedaj pa smo postali bolj „nobel“. Saj Št. Jakob tudi raste in se razvija, novi Št. Jakob je že petkrat prerastel starega, imamo novo šolo, novo občino, nov kino, nove trgovine, dve novi zadrugi, le cerkev je še stara, premajhna, težko dostopna in niti lepa ne. Ne vem, kako morejo šentjakobčani še to prenašati. Ali pa je to znamenje, da je vse drugo potrebnejše in prej kot cerkev?

Hvalevredno je od občine, da se je lotila tega dela. Hudo pa je, da je morala pasti ena najstarejših lip na Koroškem. Morda bi občina tako pokazala razumevanje za ta častitljivi spomenik, ki je sicer drugod pod varstvom Spomeniškega urada (Denkmal-amtschutz), da bi na istem mestu vsadili novo.

Velika novica je tudi, da se je Mežnarjeva Urška poročila. Ne radi poroke same, ampak ker je tako dolgo kljub vsem ponudbam zakrknjeno vztrajala samska. Toda tam z drugega brega, z Breznice, jo je na skrivaj opazoval prav tak zakrknjen samec, Fridl Sarajnik, pd. Sitar in videl, kako vedno pridno dela, poslušal jo je v cerkvi, kako poje ... Mama in drugi so ga opominjali: Fridl, dobi si gospodinjo! Fridl se je skorajžil; toda le Urško, pa nobene druge! In res, na nevestin god, na uršulsko nedeljo, sta pred Marijo v Podgorjah rekla eden drugemu: Ja! Poročil ju je bivši šentjakovski kaplan Vinko Zaletel, za priči sta bila Muden, nevestin stric in sosed Sitarjev Lederer.

Urška je od otroških let vedno navdušeno prepevala v cerkvi, bodisi pri zboru ali pri ljudskem petju. Tudi sicer je veliko in rada pomagala pri cerkvi in tako upravičila ime: Mežnarjeva.

Veseli nas, da sta se prav ta dva enkrat poročila in da spadata tako lepo skupaj ter, da bo Sitarjeva domačija dobila tako pridno gospodinjo.

Obema želimo mnogo srečnih, blagoslovljenih let v zakonu!

DOLESKOČIDOL

Življenje seje, smrt pa žanje, pravi star pregovor. Zdaj se je podala žet v eno naših dvanajst vasi. V Dolah je nepričakovano potrkala na duri in po par dneh bolezni vzela seboj v večnost pd. Smrečnico, Trezo Paust, roj. Hatze, nadvse skrbno mater petih od prve umrle žene svojega moža leta 1909 prevzetih otrok, previdno, staro 86 let. Sorodniki jo je spremilo mnogo ljudi od tu in drugod na farno pokopališče. Poleg domačega župnika se je njenega pogreba udeležil tudi č. g. župnik iz Gozdanj, ki je tudi v Dolah doma (sosedstvi hiš Smrečnik-Kočnik). Naj v miru spi!

Teden nato, dne 25. oktobra t. l., pa je po daljši radi visoke starosti in izmučenosti povzročene bolezni, pogosto previden s sv. zakramenti, mirno in tako rekoč hipno preminul starosta vasi Dole, g. Urban Heber, p. d. Šustarč v Dolah. Med boleznijo ga je prišla tudi njegova hči-edinka, g. Marija Špicar, roj. Heber, nekajkrat iz Ljubljane obiskat, da mu je tako mogla tudi sama streči in ga tolažiti. Tudi njen mož, zet rajnega, g. Jaka Špicar, — od leta 1941 stalno bivajoč v Ljubljani — naš rojak, pesnik in dramatik, znan posebno kot dramatikator povesti profesorja dr. Jak. Sketa „Miklova Zala“, se je večkrat mudil s svojima sinovoma, Miranom in dr. Bojanom Špicar, ob očetovi bolniški postelji. Zlasti se je pa v postrežbi blagega starca odlikoval dan za dnem, noč za nočjo, teden za tednom g. Jaka Kollmann, sedaj rentnik, nekaj pa nadvse vljuden in strokoven postrežnik v raznih hotelskih podjetjih v Avstriji in v Jugoslaviji. Sam bolehen je bolj bolehnemu do njegove končne nagle smrti stal ob strani. Pomagala in nadomestovala ga je pa t. č. hišna gospodinja Urška. Zadnja pietetna opravila nad umrlim je pa — kakor pogostoma v sličnih slučajih — izvršil znani in vedno dobrovoljni vojaški invalid na vasi, g. Peter Maier, z nekaterimi drugimi sovaščani. Na nedeljo Kristusa-Kralja, dne 28. oktobra, ga je poleg domačih in ostalega sorodstva velika množica mož in žena (Nadaljevanje na 5. strani)

NOVI GROBOVI V SVEČAH

(† Anton Zerzer, Kocjanova mati in Pep Feinig)

Kar tri sovaščane smo zgubili v dveh tednih. Najprej se je po daljši bolezni poslovila od svojcev blaga Kocjanova mati Meta Partl. Dobro pripravljena je odšla po plačilo, ki si ga je vse življenje pripravljala s pridnostjo in bogoljubnim življenjem. Stanovale je blizu cerkve, blizu Boga. Njene rože so pogosto lepšale oltar farne cerkve in ko je letos v igredi sadila in sejala cvetice, gotovo ni mislila, da bodo krasile tudi njen grob. Lepo bi lahko preživela stafost v obnovljeni hiši, ljubili so jo sin, hči in s svojima družinama. Lepa zastopnost je vladala pri Kocjanu, a v božjem načrtu je bilo drugače. Na praznik Vseh svetih smo spremljali rajno na pokopališče, potem, ko so jo še nesli mimo farne cerkve. Želja številnih pogrebcev je bila: počivaj v miru draga mati!

Na Vse svete je šel še kropit botrco Kocjanovo mater g. Anton Zerzer. V noči na Verne duše pa je sam težko zbolel. Sicer je že dalj časa bolehal, a nihče ni misli, da bo on prvi za Kocjanovo materjo položen k spanju na božjo njivo. Težek, nepričakovan udarec je bil to za družino. Še posloviti se ni utegnil prav, ko so ga odpeljali v bolnico. Žal tudi tam ni bilo pomoči zanj in tako je v 57. letu starosti izdihnil. Bil je ugleden trgovec v Svečah, po vsem Rožu pa znan tudi kot lovec in predvsem kot pevec. Velika množica znancev, prijateljev ga je dne 5. nov. spremlila k zadnjemu počitku. Že pred odhodom iz Adamove hiše mu je zapel cerkveni zbor, združeni moški zbor iz Bistrice in Sveč ter oktet „Slavček“. Dolg žalni sprevod se je vil mimo cerkve proti pokopališču. Ob grobu se je od g. Zerzerja poslovil preč. g. župnik Škorjanc, ki je naglasil, da je bil rajni vedno prijatelj duhovnikov in zagovornik Cerkev. Nadalje so spregovorili še poveljnik požarne brambre g. Matschitsch, g. nadučitelj Jandl, zastopnik lovcev in za „Slavčka“ dr. Val. Inzko. Zahvalil se mu je za petje v cerkvi, na prosvetnih odrih in za sodelovanje pri „Slavčku“. S svojim izrazito lepim glasom je vršil veliko poslanstvo. Na turnejah po Koroškem, na Goriškem, Tržaškem in na Dunaju je navduševal poslušalce za slovensko pesem. S pesmijo je častil Boga in svojo materino besedo. Potem, ko mu je zapel cerkveni in združeni moški zbor, se je v jesensko - skoro zimsko - vzdušje oglasila pesem okteta „Slavček“: Mrzel veter tebe žene, drobna ptičica od nas... Ob tej njegovi najljubši pesmi so se razšli žalni gostje. Ob bratu Jokiju počiva zdaj g. Anton Zerzer in tudi zanj velja grobni napis:

„Zdaj vse minulo je,
nič več pel ne bom...“

Naj truplo mirno v grobu sniva, duša rajski mir uživa. Žalujemočim ostalim naše iskreno sožalje.

V soboto, 7. novembra je umrl svak g. Zerzerja g. Pep Feinig. Dve sestri sta tako postali vdovi v enem tednu. V petek smo rajnega ob obilni udeležbi spremlili k večnemu počitku. Zadnjo čast so mu izkazali tudi gasilci, saj je bil sam aktiven član požarne brambre.

Težko prizadetim svojcem izrekamo iskreno sožalje.

Našim gospodinjam

Draga učiteljica, spoštovani učitelj!

Nekaj imam na srcu, pa Vam osebno skoro ne morem povedati. Ker je morda še kje katera mati s podobnimi težavami pa zato objavljam to pismo, da ga morete brati vsi.

Najprej se Vam zahvalim za ves trud, ki ga imate z našimi malčki. Občudujem Vas, saj si skoro ne morem predstavljati, kako Vam je mogoče ukrotiti 40 razgrajčev. Jaz imam s petimi cel dan delo. — Ali bi prosim hoteli še nekaj upoštevati?

Bodite dosledni! Vsak dan preglejte nalogo in naredite znamenje. Od otroka zahtevajte, da napiše pod nalogo datum. Zadnjič mi je dejala hčerka: „Danes ne pišem naloge, saj niso nič pogledali. Bodo mislili, da je včerajšnja naloga prava.“

Od časa do časa otroka pohvalite, oziroma dajte red pod nalogo. Kako se naš fantek ob taki priliki potruji.

Prosim, zlasti, kadar je zelo lepo vreme, ne dajte preveč naloge, saj veste, kako otroka miče prostost.

Preglejte od časa do časa ušesa, nohte itd. Otrok se bo doma pazljiveje umival, če bo tudi učitelj nadzoroval snago.

Ne izbirajte si med učenci posebnih „ljubljenčkov“. Otroci najbolj in najprej čutijo, če so zapostavljeni. V raznih službah (brisanje table, deljenje zvezkov) naj se menjavajo.

Ne poslušajte tistih, ki tožijo. Saj sami vidite, kateri zaslužijo kazni. Kaznujte tudi tistega, ki toži.

Otroci naj spoštujejo tujo lastnino. Starše jezi, če otrok pride vsak dan brez radir-

Dobro in poceni kupite blago, perilo in volno pri

L. MAURER

CELOVEC-KLAGENFURT, Alter Platz 35

ke. Otroci naj si stvari ne izposojajo med seboj.

Prosim, dragi učitelj, ob vsakem otroku misli, da je Tvoj lasten otrok. Potrudi se, čim več znanja mu dati in ga čim lepše vzgojiti. To je delo neprecenljive vrednosti. To je Tvoj veliki cilj. Mati.

Glas iz Slovenije o koroškem vprašanju

V Ljubljani izhajajoči 14-dnevnik „Naši razgledi“ prinaša obširno študijo o današnjem stanju slovenske manjšine na Koroškem izpod peresa Stanka Škerlja pod naslovom „Pravica, ki ni pravica“. Pisec se temeljito bavi z „argumenti“, ki jih navajajo pristaši „pravice staršev“, in ugotavlja, da bi se ta izkrivljeno tolmačena pravica pri izvedbi na Koroškem spremenila v očitno in grobo krivico proti slovenski manjšini. Neobhodno potreben pogoj, da bi izvedba tega načela bila res pravična, je namreč enakost položaja obeh strank, v koroškem primeru Slovencev in Nemcev. Da te enakosti ni, so krivi „nemška šola, ponemčevalne organizacije politični pritisk in kulturno zatiranje, ki so v desetletjih od srede 19. stoletja sem dobro opravili svojo nalogo“, ugotavlja pisec. „Kdor demokratično, pravično čuti, kdor hoče vzpostaviti in utrditi enakopravnost, kjer je dotlej očitno ni bilo, ta ne sme nekje v atmosferi največje neenakopravnosti med tekmeci, ... diktirati „paritetičnih“ predpisov: s temi bi samo utrdil

in povrhu še legaliziral nepariteto, neenakopravnost. Slabejši, zatirani ne potrebuje navidezne paritete, njemu gre zaščita!“

V zvezi z nedavno razpravo o manjšinski šoli pred ministrsko komisijo na Dunaju pa pisec graja postopek te komisije, ker je vzela v obravnavo samo šolsko vprašanje, ne pa drugih določb, ki priznavajo manjšini pravice, katerih doslej ni imela. „Če bi bili nezaupljivi, bi se vprašali, ali ni morda ravno to vzrok, da se bo odločalo le o šolstvu: kajti če bi se lotili drugih vprašanj — rabe slovenščine po uradih, dvojezičnih napisov, prepovedi šovinističnih germanizatorskih organizacij itd. — bi bilo treba Slovincem dati kaj več, kot imajo zdaj — ko nimajo ničesar; pri šolstvu se pa da tudi kaj vzeti... (Ne da bi tu mnogo imeli, in kar imajo, je dober del le na papirju, toda nekaj okrniti se le da.) In če se že začneja s šolstvom, zakaj ne s srednjo šolo, ki jo manjšina tako nujno potrebuje, ali z nadzorno oblastjo za slovensko šolstvo, kar vse manjšini po čl. 7 izrecno pripada.“

Agrarni svetnik + ÖR. Christian Adlaßnig

V ponedeljek dne 5. oktobra je v sv. Jakobu na cesti, občina Hörtenhof-Trnja ves, umrl agrarni svetnik Christian Adlaßnig. 25. decembra bi bil doživel 66 let. Bil je iz stare kmečke družine, svoje domače občine in je že v zgodnji mladosti prevzel očetovo posestvo. Leta 1914 je bil poklican k vojakom in je od tam kot poljski topničar moral na bojno polje in je v vojski težko ranjen prišel v rusko ujetništvo. Kot vojni invalid se je vrnil iz Sibirije domov. Prevzel je ponovno očetovo posestvo in ga vodil kot vzgleden kmet nad 30 let. S tem ko je prevzel domače posestvo, se je vključil tudi v javno življenje. Prišel je v domačo občino kot častni občinski tajnik in bil kasneje dolga leta župan

razporežen, beseden in šaljiv je tedaj v družbi svatov obvozil vso Gorenjsko in z njimi celo veselo pel, da je vse zabaval in kratkočasil in da ga je radi njegove zgovornosti in domače besedljivosti vse občudovali. Bela smrt mu je pa zdaj vzele plug, knjigo in molek iz rok, a tudi glas z ustnic!

Pokojni Šustarč! „Si Štajersko videl, Slovensko, tujino in gledal koroške visoke gore, Bog Sin Te zdaj v svojo je vzel domovino, — ker Njemu podaril si um in srce!“ Ostal nam boš nepozabljen! Tvoj zgled bodi nam vodilo!

svoje domače občine. Sodeloval je že od vsega početka pri izgradnji zadružnega življenja in gospodarstva v celovškem okraju. Bilo je vprav mlekarstvo, kateremu se je posvetil in v katerem je našel svoje delovno polje. Imenovali so ga častno „kmeta mlekarja iz mestne okolice“, ker se je kot prvoborec zavzel za pravilno ureditev mlekarstva gospodarstva in je s tem tudi prišel v mlekarstvo zadrugo. Deželna kmetijska zbornica ga je imenovala leta 1936 za predsednika okrajnega odbora mesta Celovca in istočasno za člana Deželne kmetijske zbornice.

Kot član Deželne kmetijske zbornice se je posebno udeleževal v odboru za nego mladik in rastlin. Leta 1945 se je Christian Adlaßnig kljub temu, da mu je bilo zdravje že izpodkopano, spet ponudil koroškemu kmetijstvu kot sodelavec pri obnovitvi gospodarstva na razpolago. Glavno polje njegovega udejstvovanja je bilo od takrat naprej mlekarstvo gospodarstvo. Leta 1946 je bil izvoljen za predsednika Spodnjekoroške mlekarne. Pri naslednjih volitvah je bil še dvakrat ponovno izvoljen in v tem svojstvu je ostal do zadnje ure svojega življenja.

In v teh desetih letih se je mlekarstvo povzpelo iz bombardiranih ruševin do nove stavbe in postala ena najlepših in najvodilnejših med avstrijskimi deželami.

Agrarni svetnik ÖR. Christian Adlaßnig, koroška korenina in kmet pravega kova, si bo pri vseh ohranil časten spomin.

Knjižni dar Mohorjeve družbe

Po že ustaljeni tradiciji bo tudi letos Mohorjeva družba za praznik Vseh svetih razposlala svoj knjižni dar za leto 1957. Kot se na ta dan spominjamo duš, ki so po smrti telesa prešle v večno življenje, je prihod Mohorjevih knjig v vsako faro, v vsako slovensko hišo, praznik slovenske besede, za katero smo žrtvovali in še sedaj stalno žrtvujemo zato, da bo trajno ostala in se glasila po naših krajih.

KNJIGE

1. KOLEDAR za leto 1957 S 10.—
 2. Večernice: Kristo Srienč, PASTIR CIRIL S 8.—
 3. Fran Erjavec, KOROŠKI SLOVENC, 2. zvezek S 10.—
 4. Dr. Filip Žakelj: ŽIVI KRISTUSOV EVANGELIJ, življenje svetnikov, 2. zvezek S 8.—
 5. Dr. France Mihelčič: NAŠE ZDRAVILNE RASTLINE. — Zelo praktična in priporočljiva knjiga, vsebuje mnogo nasvetov in receptov za razne bolezni, slike rastlin v večbarvnem offset-tisku S 20.—
 6. KOZAMURNIK, lepa knjiga za otroke v krasnem dvobarvnem tisku in na najboljšem papirju S 10.—
- Na željo nekaterih gospodov prilagamo tudi letošnje ŠMARNICE, ki so splošno zelo ugajale, pod naslovom
7. VZGOJA V KRŠČANSKI DRUŽINI, broširane S 12.—
 - vezane S 20.—

Gornje cene veljajo za Avstrijo. Poštšina se zaračuna posebej.

Vezane knjige so najprimernejša darila znancem in prijateljem, novoporočencem, birmancem, godovnikom.

Knjige dobite pri župnih uradih, krajevnih poverjenikih, lahko jih pa tudi naravnost naročite na naslov: Mohorjeva družba, Viktringer Ring 26, Celovec-Klagenfurt, Austria.

DOLINČICE

(Nadaljevanje s 4. strani)

pod vodstvom dveh duhovnikov, lastnofarnega ter misijoniško-kofijskega — pč. g. J. Petriča —, spremljala na pokopališče v Skočidolu, kjer smo zemske ostanke njegove po nedeljski farni maši položili v grob njegove prve žene Marije, roj. Galob, levo od groba njegove druge žene, Marije, roj. Rajhman, Jesenikove iz Lipe.

Pokojnik je bil rojen leta 1869 pri Reberniku v Dolah. Imel je tri brate in 3 sestre.

Umrli Šustarč je moral večkrat od doma: leta 1890, ko je bil poklican v Gradec nosit cesarsko suknjo, leta 1893, ko se je oženil od Rebernika k Šustarču, okoli leta 1900, ko se je podal s svojim prijateljem Konradom Pečarjem (umrlim pred nekaj leti v njegovi novi domovini) za 4 leta v združene države Amerike delat in si kaj v West Allisu prislužiti, a leta 1942 je moral, trinajdesetleten, s svojo drugo ženo in mnogimi drugimi rodoljubi v izgnanstvo na Bavarsko, odkoder se je mogel vrniti na dom šele po končani drugi svetovni vojni pred 11 leti, kjer je nato mirno preživljal večer svojega življenja.

Kot kmet je bil vedno umen gospodar. Marsikaj je na svojem posestvu preuredil in ponovodobil. Vse svoje žive dni je bil veren in delaven kristjan, ki je brezizjemno praznoval z vso družino svetke in petke z mašo, pokojem in postom. Še v visoki starosti vsa leta pred smrtjo je z nekaterimi

drugimi možmi, zlasti s spomladu umrlim Orenom, tu in v Ljubljani skoraj vsak dan prihajal v cerkev in je bil z njim reden gost tudi pri obhajilni mizi. Dičila pa ga je tudi radodarnost nasproti cerkvi in misijonom ter posebno nasproti pomoči potrebnim. Po prvi svetovni vojni je župniji izposredoval od svojega rojaka Konrada Pečarja v USA za omogočenje nabave velikega zvona 1000 dolarjev! Čast in hvala še zdaj obema, ko zvona že 12 let več ni! Da je bil stalen naročnik in bralec raznih verskih in rodoljubnih listov in Mohorjevih knjig, in tudi v javnem življenju vzoren mož, ni treba še posebej navesti. Dasi je znal, govoril in pisal brezhibno državni jezik, vendar je ljubil materinskega nadvse in je bil zato katolik z dušo in srcem, in tudi Slovenec od pete do temena! S tem je dajal le čast naravi v smislu 4. božje zapovedi. — Zadnjikrat je bil v Ljubljani meseca majnika letos na svatbi svoje vnukinje. Nadvse

König

FLANA
DIE FEINE NACHSPEISE

Nevarna leta

„Leta med 10 in 16 so najtežja, za starše in otroke. Ta doba, v kateri pridejo mladi ljudje tolikokrat v spor (konflikt) s svojimi čustvi in s svetom odraslih, se mora sistematično preiskati. Nimamo še mere, s katero bi mogli določiti, kaj je za to mladino normalno.“ Tako pravi dr. Arno Gessele, ki je s svojim študijem za prvih 10 otroških letih znan po vsem svetu.

Njegov institut za otroško psihologijo na Yale-univerzi je povpraševal tisoče staršev in opazoval dan za dnem tisoče doraščajočih. Iz preiskovanj se je našel čisto gotov ritem, ki je pokazal v tem „sem in tja“ med aktivnostjo in pasivnostjo, med odkritosrčnostjo in nepremagljivo zakrknjenostjo vedno spet ponavljajoče se poteze. Gotovo bo za večino staršev uteha, če zvedo, da je to čudno obnašanje otrok potrebna, čisto naravna prehodna stopnja. Seveda se to ne pojavi pri vsakem enako močno in hitro. Navadno doživijo vsestransko nadarjenji, živi doraščajoči ta „sem in tja“ najbolj močno.

10 — je razveseljiva starost za starše in otroke. To je zadnja stopnja, v kateri se otrok nazorov staršev še brez pomislekov prime. Otroci pridejo sedaj v ravnotežje, ubogajo, kritiko in slaba spričevala ne vzamejo tragično. To je dobra vzgojna doba.

Z 11-letnimi je že več sitnosti. Neprijazni so, povsod iščejo krog in spor, si pustijo vse 10-krat reči. Deklice so proti materi — ne pa proti očetu — polne spornega duha, tudi če je ta še tako prijazna. Pričenjajo se „ločiti“ od matere. Kratkovidni očetje kregajo zaradi tega svoje žene, v resnici pa ni vzroka, da bi imeli kakšne posebne skrbi zaradi tega. Enajstletne naj ne preobložimo z dolžnostmi, ampak na to pa glejmo, da se bodo te vršile. Nedoslednost staršev je za otroka najslabša.

12-letni se počutijo v svoji koži že veliko boljše. Vse je zanje imenitno in „prima“ in iz samega „predveselja“ komaj še zdržijo. Fantje začenjajo sanjariti o motornem kolesu. 12-letni se radi bahajo, ljubijo kričečo obleko, so pa precej neokretni in hitro v zadregi.

S 13 leti se zaostri ločitev od staršev. Otroci se zaprejo vase, so trmasti, zaklepajo vrata. Večkrat kar par dni dolgo ne spregovorijo. Sedaj se učijo razlikovati, postanejo kritični, prijateljstva gredo narazen. V tej starosti je zelo težko z njimi prirčno razmerje in pametni starši ne utikavajo svojih nosov v njih skrivnosti.

Pri 14-letnih se razpoloženje zopet predrugači. Otroci so odkriti. „Lakota“ po doživljaju se da ukrotiti. Čutijo svoje moči rasti, povsod morajo biti zraven, so navdušeni za izlete, potovanja. In nikdar nimajo časa. Ampak starši nimajo veliko za povedati. Očetove šole so stare in dolgočasne, mami nizi nazor, „nemogoče zastareli“. Sedaj se bliža višek te dobe.

Za 15-letne je prepad k staršem največji. Hčerka sedi v isti sobi, pa je vendar čisto kje drugje; sin vpraša očeta: „Ali si kaj rekel?“ To je najtežja faza. Otroci so bolj sporni, trmasti in zdražljivi kot kdaj poprej. Kaj naj sedaj napravijo starši? Nič preveč vpraševati, neinterisirano se kazati, nobenih nasvetov dati, ako niso naprošeni.

S 16-timi leti je večina problemov rešena. Doraščajoči je že bolj uglašen in se znajde zopet v družinskem krogu. Takozvana resnoba življenja se lahko prične. Večina pokaže staršem svojo ljubezen in hvaležnost na ganljiv način. Kljub temu pa ne dajmo mlademu človeku v tej starosti preveč odgovornosti, ker so v svoji oceni še nezreli.

Zakaj ta leta, katerim pravimo tudi pubertetna doba, tako čudno potekajo, je še skrivnost rasti. Ampak že dejstvo, da se je mogel potek približno naznačiti, kar je mnogim staršem v olajšavo pri vzgoji.

Jesenska idila

Tiho, neslišno je prišla poznojesenska idila v deželo, polna pestre barvitosti in lepote. Narava se je pripravljala na zimsko spanje, listje je že odpadlo, tudi lastovke so se že poslovile od nas in odšle v svojo sončno domovino.

Kmetje so svoje pridelke že pospravili in z veseljem ugotovili, da je Bog obilo poplačal njihovo delo in trud. Le še nekaj drv in stelje je treba pripraviti in potem pride tudi za kmeta čas, ko si lahko malo odpočije. Zopet bodo po kmečkih domovih zabrnili kolovrati in pričeli se bodo večeri prijetne domačnosti in tihega sožitja pri topli peči. Fantje so že odšli v kmetijsko šolo, da si v zimskem času pridobijo potrebne znanja za delo, ki jih čaka v bodočnosti. Katerim pa iz kakršnega koli vzroka ni mogoče obiskovati te šole, je pa v obilni meri preskrbljeno s knjigami, le pridno posežite po njih, z njimi boste lahko zamašili marsikatero vrzel bodisi v strokovnem ali vzgojnem pomenu, obenem pa vam je knjiga vedno najboljša družabnica. Saj še vedno velja lepi slovenski pregovor: „Čim več znaš — tem več veljaš!“ A. K.

IZ SLOVENSKEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Začetek nove prosvetne sezone v Šmihelu

Kat. prosvetno društvo v Šmihelu je zelo uspeh na domačem odru — Gostovanja v Žvabeku in v Globasnici.

Letos smo imeli lepo jesen. Dolgotrajno lepo vreme nam je naklonjeno, da smo lahko vse poljske pridelke spravili suhe pod streho. Toda na kmetih dela nikoli ne zmanjka, pa kljub tej zaposlenosti so naši prosvetni delavci našli čas, da so nam pripravili nekaj ur veselega in poučnega razvedrila. Novo igralsko sezono so letos pričela dekleta — Marijine družbenice z igro „Njen Horoskop“. Najprej so igrale igro v domači fari, potem pa smo šli še gostovat v sosedne fare v Žvabek in v Globasnici.

Igra „Njen Horoskop“ je vzeta iz sodobnega življenja in nam kaže moderno zablodo in lahkovernost ljudi, ki hočejo zvedeti svojo bodočo usodo iz razlag rojstnih podatkov in stanja zvezd ob rojstvu. Zvit in spretni ljudje se bavijo s to človeško slabostjo in radovednostjo, da bi pokukali za zastor bodočnosti in tako lahkoverni ljudi izžemali. Saj ni poteklo leto, odkar je pri nas in po drugih krajih lahkovernim ljudem neka gospa za trinajst šilingov napovedovala srečo, denar, moštven in kakšnega pa je prestrašila tudi s smrtno. Zato je bilo primerno, da so prav dekleta Marijine družbe izbrale to igro in so s spretno in duhovito šegavostjo ljudem pokazale, kaj pravzaprav teči za to stvarjo.

Igra je po vsebini res malo zahtevna in za tiste, ki ne zasledujejo po časopisih napovedi horoskopov, je zahtevala nekaj znanja o zvezdah in planetih. Toda g. župnik je s primernim uvodom pred vsakim nastopom gledalce vpeljal, da so laže sledili igri in njeni vsebini in tudi bolje uživali. Igralke pa so s svojim podajanjem poskrbele za lep poučen popoldan in pa tudi za

veseli smeh. Vse vloge so bile dobro naštu-dirane in doživeto podane. Morda je k temu pripomogla tudi dobra suflerka — mlada gđ. učiteljica. Napetost podanih vlog se je stopnjevala od prizora do prizora. Višek je bil dosežen v Globasnici, kjer je publika najbolj z razumevanjem in disciplino sledila poteku igre. Globašanom se pozna, da so vajeni slediti igralcem in jih razumejo tudi za trud nagraditi.

Spored prosv. sezone je pester

S to igro se je pri nas igralska sezona šele začela. Kakor kažejo predpriprave, bomo imeli še večkrat slične nastope. Kajti vaje se vrstijo za vajo, živčava okoli župnišča nikoli ne zmanjka. Tako se nam poleg Miklavževanja obeta lepa pravljica igra „Jurček“, ki bo zajela staro in mlado v svoj začarani krog. Druga skupina igralcev pa nam hoče pokazati „Zgubljeni raj“. Kaj nam bo pa božiček prinesel, pa še ne smemo povedati. Upamo, da nas bodo naši mladi tamburaševsaj med kako igro s svojim nastopom razveselili. Volja za katoliško prosvetno delo je v naši mladini velika, zato bi bilo želeli, da bi odrasli in starši mlade nagradili za njih idealizem s tem, da jim čimprej postavijo lastno streho — farni dom, da se mladini ne bo treba tepsti s kinopodjetniki, predavatelji in še s kom drugim za prostore.

Ob tej priliki se zahvaljujemo žvabeškemu gospodu župniku za gostoljubno pogostitev in za povabilo za zopetno gostovanje, čemur se bomo tudi radi odzvali. Iskrena zahvala tudi globaškemu Kat. prosvetnemu društvu.

Kako se mi godi po svetu

(Pismo Prodnika Ljuba iz Kanade)

Letos februarja sem se odpeljal s prelepega Koroškega in srečno priplul v pristanišče mesta Halifax na vzhodni obali Kanade.

Mesto ni prav nič podobno kakemu avstrijskemu. Vstopil sem v prodajalnico, da bi si nakupil hrane za dolgo pot, ki me je čakala — več tisoč kilometrov proti zapadni deželi, kamor sem bil določen. Trgovina je imela naprodaj vse, kar sem potreboval, a nisem se znal pomeniti v njihovem jeziku. Za vsak slučaj sem skušal po nemško, ker sem vedno čul, da je to svetovni jezik, in pobaral za „Brot“. Pogledali so me debelo. Nato skušim z „essen“, a spet me niso razumeli. Tedaj vprašam: „Za vruga, kruha bi rad!“ Tedaj so se vsi trije prodajalci zasmeli in eden me vpraša: „Vo kom ju from“ (pol nemško, pol angleško: odkod prihajate?); zdelo se mi je, da je radoveden, odkod prihajam, pa sem mu dejal, da iz Slovenije. „Okej, Slaven, nix dörmini“, je dejal in mi pokazal cajno, v katero naj si nabereim okoli dolgega žleba, kolikor in kar potrebujem. Zanimivo, sem pomislil. Ljudje prihajajo z ene strani s cajno v roki k žlebu in odhajajo z druge s polno cajno. Pred odhodom pa vsakomur prestejejo, koliko ima tega in drugega, kupovalec plača in odide.

Tudi jaz bi bil kmalu odpravil, a nisem mogel najti kje kruha. Prodajalcu se je kar zdelo, kaj mi še manjka, pa je pokazal na polico, kjer je bilo dvojce vrst zavrtkov. Odprem enega in se začudim: kruh mehak kakor pena, bel ko sneg. Nisem mogel verjeti, da je to vsakdanji kruh Kanade. Nabasem si ga polno cajno in še jabolko, ki so bila zavita kakor pomaranče, vsako jabolko posebej, ter raznih drugih konzerviranih jedil za tri dni potovanja, kakor mi je bilo rečeno. Nazadnje so mi ponudili listek, kjer je bilo zapisano 3 in pol dol.

Čez nekaj ur me je odpeljal vlak proti zapadu. Prava Sibirija, sem imel občutek,

skozi provinco Quebec. Več kot meter snega na 1000 km ravnini. Žične ograje pašnikov so gledale le tu pa tam za ped visoko izpod snega. Vsa jezera zamrznjena, obala Montreal vsa mrtva, nobena ladja se ni premikala v tem važnem kanadskem letnem pristanišču.

Vozil sem se z nekim drugim Slovencem, a v glavnem mestu Manitoba-Winipegu sva že v strahu pričakovala trenutek, ko se bo treba ločiti. Peljala sva se dalje še 500 km z ogromnim busom, še vedno proti zapadu. Huda zima, ki je kraljevala letošnjo pomlad v Kanadi, mi ni nič kaj prijetnega povedala.

Moj partner se je zgubil takoj, ko sva izstopila iz omnibusa. Odpeljal ga je neki farmer s svojim avtom po široki cesti, mene pa je pobasal drugi farmer na sanke in konji so tekli v nepregledno belo zamrznjeno ravnino, ki jo je polagoma začel ovijati mrak.

Sam med tujci, v samotni ogromne pokrajine, 15 km od mesta, sem padel kakor z neba v službo. Moral sem biti vesel še bolj preprostega dela, kot sem ga opravljal na koroških tleh, ko sem prišel čez mejo iz Slovenije, kajti strašen bi bil trenutek zame, ko bi me farmer v teh kanadskih samotah odpustil zaradi nezadovoljnosti, saj kot novinec ne razumeš niti njihovega govora.

A minuli so tisti grenki prvi hladni dnevi in meseca maja sem se vsedel v vlak in se potegnil okoli 1000 km proti severu k nekemu znanцу na obisk. Na srečo sem našel tam delo z nekim Nemcem v gozdu. Dne 18. junija zjutraj sva sedla s tem Nemcem v bližnjem mestu Flin Flon v aeroplan in frknila dalje nekajkrat po 100 km — čez ogromne gozdove in naseljene samote — dokler nisva pristala v campu 24 (taborišče delavcev).

Nemški prijatelj mi je vse pojasnil, kako naj se vedem. Dejal je: „Nemško govori le

tedaj, ko sva sama. Bodi pozoren in buden!“ On mi je bil nekak vodič, dokler da ga nisem spoznal s prave strani, a o tem pozneje.

Taborišče — tukaj pravijo kamp (camp) — šteje pač okoli 30 mož. Delo je preprosto. Iščejo naftine vrelce. Imamo 6 strojev, 4 bencinske in 2 na nafto z zmogljivostjo 50 do 100 konjskih sil. Vrtamo v zemljo 2000 feet (stopal) globoko, to je do okoli 670 metrov. Vse, kar potrebujemo, dobimo po zraku, kajti k nam ne vodita ne cesta, ne železnica. Delamo noč in dan v dveh izmenah. Vsak stroj ima strojnika in pomočnika. Traktorist dovaža od jezera, na katerem pristajajo aeroplani, bencin in vse potrebno za delo. Imamo dva inženirja, delovodjo in dva kuharja. Ljudje se stalno menjajo in novi prihajajo z vseh vetrov.

Tako se je zgodilo tudi z Hanzijem. Berlinčanom, mojim „vodičem“. Bil je človek hitlerjevske narave. Reči moram, da je bil učen trgovec in se resnično spoznal na svetu, zato je bil ponosen in ohol, ko je prišel z mano v teritorij Nord West. Večkrat sva se dajala v kaki prosti uri. Trdil je, da so Korošci nazadnjaški ljudje, ko sem mu dopovedal, da niso bili vsi za Hitlerja. Naslednje jutro sem poveznil na glavo zelen klobuk. Takrat je dejal: „Zdaj si pa ta pravi Kärntner“. Tako, vidiš, dragi bralec moje pisma, sodijo lahkomišelnici prenapeteži človeka po obleki. Ne trudijo se, da bi ti pogledali v dušo, potem se pa urežejo in skrivavijo, kakor se je to zgodilo Hitlerju in kakor se bo še vsem diktatorjem, ki dandanašnji strašijo po svetu.

Berlinski Hanzij ne bo imel sreče s svojim Bismarckom (ki mi ga je vedno hvalil, ker je združil Nemce) in Hitlerjem, vsaj v Kanadi ne, kjer je nevarno za take, ki Hitlerja hvalijo. Neko noč je zrušil vrtni stolp. K sreči jaz še nisem zlezal gor, da bi dvignila cevi. Naslednje jutro se je moral odpeljati, odkoder je prišel, proti Flin Flonu. Bal sem se, da bodo tudi mene odpustili, ker niti angleškega jezika ne znam, a moj tovariš je postal neki drugi Nemec, izgnan s poljske zemlje, pošten, deloven kmečki fant. Na tega se bom lahko zanesel kakor na prijatelja, ker dela že pet let pri tej Companiji (L. t. d. Midwest Diamond Drilling). Prihranil si je že kar lepe denarje v tem času, zlasti se bi mu poznalo, če bi jih zamenjal na Koroškem za šilinge.

Dragi bralec, ko boš čital te besede iz tujine, se spomni, da jih je napisal Slovenec, ki mu domača zemlja ni mogla dati kruha doma, ker je nima, in ki ti želi, da izbereš iz besed tiste misli, ki ti bodo utrdile ljubezen do domače grude, odpor proti vojnam, vero v življenje.

Ako jo bom srečno zvozil skozi zimo, ti bom vigredi, ko mi bo sonce odtajalo prste in ogrelo noge, spet kaj napisal iz daljne tujine.

Vsem prijatelj Ljubo.

ZA DOBRO VOLJO

Na brzovlaku

Mazelj se je peljal z brzovlakom, imel je pa navadno karto. Sprevodnik ga je pozval, da mora izstopiti na prvi postaji.

„Zakaj?“ ga je vprašal uporno.

„Zato, ker je vaš listek za osebni vlak, ne pa za brzec.“

„Dobro!“ je dejal. „Pa recite strojevodu, naj vozi bolj počasi.“

Ljubezen

„Mamica, povejte mi, kaj je pravzaprav ljubezen?“ je vprašala desetletna špelica svojo mater.

„To so občutki, ki se pojavijo, kadar imamo koga radi,“ ji je pojasnjevala.

„Čudno!“ Dekletce je zmajevalo z glavo. „Ali brez ljubezni ne moremo nikogar ljubiti?“

Kdo je prvi?

Andrej in Filip sta dobila v spričevalih v vseh predmetih enake in tudi najboljše rede. Gospod učitelj pa je moral določiti, kdo je „prvi“ v razredu. Zato jima je dal še to nalogo:

„Napišita vse dneve v tednu, a tako, da se nobeden ne konča na črko „k“. Kdor to nalogo prav reši, tisti bo „prvi“!

Debelo sta gledala fantiča, a Filipu se je kmalu „posvetilo“ in je napisal: „Predvečernjim, večeraj, sredo, jutri pojutrišnjem, sobota, nedelja.“ In je bil določen za prvaka.

Čarovnica se srečal

(Nadaljevanje s 7. strani)

„Hm, res ne vem, kaj bi rekel. Stari oče so mi nekaj pravili, pa sem že vse pozabil,” sem se lagal. Starčku so se pri tem zaiskrile oči. „Da, tvoj dedek, to so bili dober človek, Bog jim daj dobro. Bil je štiri leta starejši od mene, pri vojaški godbi sva bila skupaj. No, kaj sem že hotel reči, da o čarovnicah. Povedal ti bom nekaj, kar sem sam doživel.

Ko sem še bil mlad fant, sem ob sobotah zvečer rad zahajal v Podvrh. Tam smo fantje stopili v krog in krepko zapeli, da so se okenca na kamricah tresla, za njimi pa dekleška srca trepetala. In po nekaj pesmih so se začela okenca odpirati.

Nekega sobotnega večera jo zopet maham po Trnovi, ko naenkrat zagledam na razvalinah Zovneškega gradu (rojstni grad Celjskih grofov) lučko, ki je plesala sem in tja.

Nisem še prišel do sredine Trnove, ko je z lučko v roki planila čarovnica predme. Imela je razmršene lase, oblečena pa je bila v dolgo krilo, tako da se izpod njega niti ni videla metla, na kateri jo je bil zlomek prinesel. Pogledal sem jo v obraz in jo kljub medli luči prepoznal. Bila je Posedelka in prav sršeče me je gledala. Brr! Še sedaj jo imam pred očmi.

„Čigav si?” je zasikalo.

„Bajdlov,” sem komaj izdaval iz sebe.

„Kam greš?” je vprašala vragovka.

„V Podvrh,” sem zajecjal.

„Molči!” je zabrundala in izginila v temi.

Meni so lasje stopili pokonci, a kolena so se mi tresla, čeprav nisem nikdar bil strahopetec.

Poštajna, kaj bo pa zdaj? sem se zaskrbljen zamislil. Če jo izdam, potem po Ave Mariji sploh ne smem več izpod strehe. Tako sem slišal od starih, izkušenih ljudi. Če te je čarovnica dobila po Ave Mariji izven hiše, te je tako zamotila, da si celo na dobro znanem potu zašel in potem te je preganjala, da si kolovratil celo noč, ne da bi vedel, kod hodiš. Šele ko je zazvonilo jutranjico, so te prekleto babe izgubile svojo moč.

Tisto soboto so fantje zaman ugibali, kje sem

ostal, tudi neko kamrično okno je bilo zastoj odprto. Babji škrt me je tako prestrašil, da sem jo takoj pobral domov.

V nedeljo sem se pa po maši zgasil v župnišču in prosil sem župnika, da me obvaruje pred zlojevko. „Ali si jo spoznal?”, me je vprašal gospod župnik. — „Seveda, Posedelka je bila,” sem odgovoril, in še „Molči!” mi je rekla, sem mu pojasnil.

„No vidiš, kakor je ona rekla, tako ti tudi jaz rečem, da napravi. Molči! In sicer molči tako dolgo, dokler ona živi. Šele po njeni smrti lahko izblekneš njeno ime. Pokaži se, da si možak in ne babja čenča! Če boš tako ravnal, si lahko brez skrbi!”

Zahvalil sem se gospodu za nasvet in se ga tudi zvesto držal. Molčal sem dolga tri leta; več, kaj seto pravi molčati in čakati cela tri leta, dokler se ni babji zlomek stegnil, Bog mi grehe odpusti, da jo tako imenujem. — Sedaj pa še reci, da ni čarovnic!”

Molčal sem.

„Vidiš fantek, tako je. Če boš priden, ti bom pa drugič še kaj povedal o stvareh, ki jih še ne razumeš, ker si še premalo časa na svetu,” je pristavil očka Bajdel.

+

Gospod nad življenjem in smrtjo je našega, nadvse ljubljenega soproga, očeta, starega očeta, brata, svaka in strica, gospoda

Johann Novak-a

ključavničarskega in meh. mojstra

po dolgem, bogu danem in težkem trpljenju v starosti 79. let previdenega s sv. zakramenti za umirajočega, dne 13. novembra za vedno k sebi poklical.

Pogreb pokojnika se vrši dne 16. novembra ob pol 4. uri izpred „Blumenhalle” Annabichl v družinski grob.

Sv. maša zadušnica se bo brala dne 17. nov. ob 7. uri zjutraj v mestni farni cerkvi Sv. Lovrenca v Celovcu.

Celovec, 14. novembra 1956.

V globoki žalosti:

THERESIA NOVAK
soproga

HANS
sin

v imenu vseh sorodnikov

TVRDKA

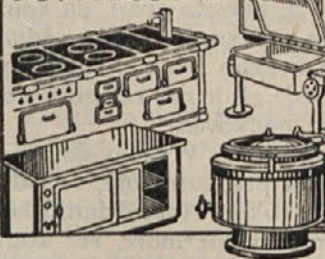
JOHANN LOMŠEK

V ŠT. LIPŠU POST EBERNDORF

Vam nudi 6 odst. zimskega popusta pri takojšnjem nakupu raznih gospodarskih strojev. Ne zamudite te prilike in naročite takoj. Ugodni plačilni pogoji. Cenik dobite na željo brezplačno.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 18. 11.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 14.00 Poročila, objave. — Pregled slov. oddaj v tekočem tednu. — Za našo vas. 18.45 Senca v srcu. (Pesmi Ade Škerl. Ponovitev). — TOREK, 20. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Zdravniški vedež: Higiena ženc. — SREDA, 21. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Kmečki koledar. 18.45 Uspavanke. — ČETRTEK, 22. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Naša pesem je dečva, rdeča ko kri... (II.). — PETEK, 23. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Od pravljice do pravljice. 18.45 Poje Planinski oktet. SOBOTA, 24. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.10 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi. — NEDELJA, 25. 11.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

GROSS-KUCHEN
ALLER BEHEIZUNGSARTEN
DIPL. ING.
MIKLAU
KLAGENFURT
DOMGASSE 16

Vsaka Korošica bo kupovala v fotoateljeju Modern, Klagenfurt, Adlergasse 6. Fotografiramo točno in poceni.

Prodajamo poreni

v centrali ENCI, 8. Maj-Str. 40 v bogati izbiri rokavice, obleke, plašče, in čevlje, otomane, otroške vozičke, spalnice in druge stvari.

FERTALA
v Šmohorju

v novi trgovini na
HANS-GASSER-PLATZ!

Poceni dobite perilo, blago in obleke za
GOSPODA
za DAME
za OTROKE

Že sedaj posebno ugodne
božične cene pri

SATTLER

KLAGENFURT
am Heuplatz

KMETJE, POZOR!

PRI

Machater-Schaller

v Mühlboden, P. Feistritz/Drau

dobite motorna vozila, vozove vseh vrst, univerzal-priklopnike tip K 1.5, 2, 2.5 in 3 za male traktorje in konjsko vprego. — Nadalje dobite razne vozove za konjsko vprego, traktorje, priklopnike in brane.

DOBAVLJAMO VSAK ČAS IN TAKOJ
Z GARANCIJO

Prospekti brezplačno

POROKA: Za vsako nevesto primerno okraske za glavo. Posebne novosti v nevestinih pajčolanah. Mirtni šopki v raznih lepih oblikah. Vodilna strokovna trgovina „PRINZESS”, Celovec, Alter Platz Nr. 34.

PREPROGE IN ZAVESE
pri

PRAUSE

Klagenfurt, Bahnhofstr. 8

INGSTE WERKE, Klagenfurt, 10. Oktober-Strasse 4. Električne stvari, motorje, ves inštalacijski material, stroje za kuhinje, pralne stroje, Izdelek Graz Werndorf.

Crke za portal pri Jenoch, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrngasse 14

Enosni priklopniki, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljene in poceni AUTOVERWERTUNG FRANZ RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18, telefon 37-78.

Potovalni kovčki, damske torbice vseh vrst, nahrbtniki, denarnice samo v strokovni trgovini VEIT MÜHLBACHER, Klagenfurt, Rainerhof.

Der Kaffeetisch

als Sinnbild geselligen Beisammenseins hat zur Zeit unserer Großeltern wie auch in unseren schnelllebigen Tagen seine Berechtigung erwiesen. Wer Tradition schätzt, weiß, daß Kaffee einen guten Zusatz benötigt und durch ihn an Farbe, Kraft und Aroma gewinnt.

Gestern
wie heute

Franck

+

Bog vsemogočni je odločil, da se je preselil k njemu moj ljubi soprog, oče, svak in stric

CHRISTIAN ADLASSNIG

kmet, agrarni svetnik in predsednik Spodnjekoroške mlekarne.

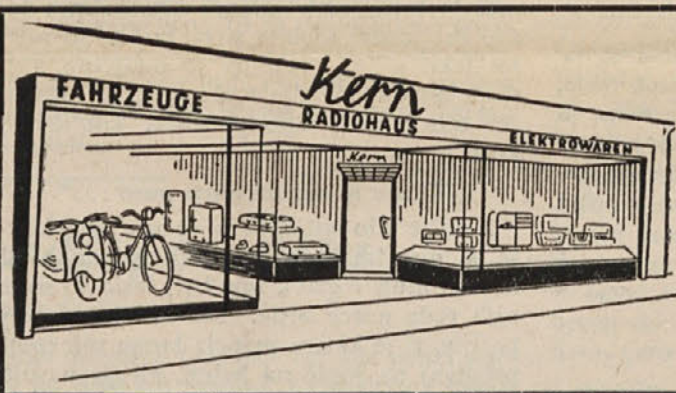
Našega ljubega pokojnega smo položili v družinsko grobnico v četrtek, dne 8. novembra ob 15. uri na domačem pokopališču v Sv. Jakobu ob cesti v njemu tako drago domačo zemljo. Sv. maša zadušnica se je brala dne 9. novembra ob 7. uri v župni cerkvi sv. Jakoba.

ZAHVALA

Tem potom izrekam globoko zahvalo za vse neštete pisane in ustmene izraze sožalja in posebno vsem, ki so pokojniku izkazali zadnjo čast, ko so ga spremili k večnemu počitku.

Še posebno se zahvaljujem globoko čutečim besedam vseh, ki so počastili osebnost in delo mojega soproga, tako g. direktorju Hudoverniku, g. zborničnemu predsedniku ÖR. Herman Gruberju in vsem zastopnikom Spodnjekoroške mlekarne, KBB, Deželnih kmetijskih združenj in predvsem g. namestniku deželnega glavarja Ferlitschu ter č. duhovščini.

HELENE ADLASSNIG, soproga.

Božične nakupe

Radio-aparate in šivalne stroje dobite po ugodnih plačilnih pogojih in na obroke v

Radiohaus

KERN

KLAGENFURT, BURGGASSE

Že sedaj Vam nudi

Fa. ELGETZ

V CELOVCU

LEPA BOŽIČNA DARILA

OD LETA 1795

na veliko in na drobno

Josef Kometter & Sohn

izdelovanje rokavic

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 32

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE dobite najugodnejše pri

Hans Wernig

Celovec, Palitschgasse

SAMO IZKUŠENE IN DOBRE PREDMETE

dobite pri

RADIO UHRMANN

KLAGENFURT, 10. Oktober-Strasse

poleg Precht-kino

Strokovnjak vam je na razpolago za nasvete. Pri nakupu šivalnih strojev jih brezplačno dostavimo na dom.

Gostilničarji!

Najboljša in najcenejša godbena naprava, katera se plača sama, je

Wurlitzer Musikautomat

in Teflon - Musikbox

Faulhaber

Povabim Vas na brezplačen ogled in posvetovanje

Radio Schmidt

KLAGENFURT, VILLACHER RING 7

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 4000
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zins
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL”

KARL STADLER

KLAGENFURT / THEATERGASSE 4

SW - MÖBEL - VERKAUFSSTELLE